

JOULUKUU 2016

KIRKON AKATEEMISET AKI R.Y.

CRUX

4

TEEMA
REFORMAATIO

Herätysliikkeiden Luther

- Kirkkomusiikki etsii suuntaa Pohjoismaissa
- Vuoden pappi Merja Hållfast on vanhusten asialla

VERKOSSA
AKIn kirkkopoliittiset sekä koulutus-
ja työvoimapoliittiset linjaukset

Me katolilaiset ja
luterilaiset olemme
alkaneet kulkea
yhdessä sovinnon tietä.
Muistellessamme yhdessä
vuoden 1517 reformaatiota
meillä on uusi tilaisuus
omaksua yhteinen tie. Emme
voi tyytyä jakautumiseen ja
etäisyyteen, jonka eroaminen
aiheutti välillemme. Meillä
on mahdollisuus korjata
historiamme keskeinen
hetki, voittaa kiistat ja
väärinymmärrykset, jotka
usein ovat estäneet meitä
ymmärtämästä toisiamme.

– Paavi Franciscus

Valtaa, vastuuta ja vaikuttamista

EIJA NIVALA
AKIN JA PAPPISLIITON
PUHEENJOHTAJA
eija.nivala@evl.fi

Syksy on ollut kirkollisten uutisten täyteinen. Vastuuviiikko sai tänä vuonna erityistä näkyvyyttä ja kuuluvuutta, kun saattokellojen soitto levisi Kallion kirkosta alkaen ensin koko maahan ja pian ympäri maailman kaikille mantereille. Jatkuvat suru-uutiset Alepposta herättivät tekemään edes jotain. Kellot soivat kutsuna rukoukseen, solidaarisuuteen ja globaalin vastuun kantamiseen.

Lokakuun päättyessä katseet suunnattiin ensin Turkuun ja sitten

Lundiin, kun reformaation merkki-vuoden vietto aloitettiin Suomessa ja sitten koko luterilaisessa maailmassa yhdessä katolisen kirkon kanssa. 500 vuoden jälkeen paavi ja Luther paiskasivat kättä, kuten emerituspiispa Eero Huovinen yhteisen rukoushetken merkityksen kiteytti. Televisionkin välityksellä saattoi tulla kosketetuksi.

Marraskuun alun viikko oli kirkolliskokouksen istuntojen, keskustelujen ja päätösten täyteinen. Monen kohdalla suurin mielenkiinto kohdistui avioliitosta käytyyn keskusteluun, vaikka mitään varsinaisia päätöksiä ei ollutkaan odotettavissa. Tulevaisuuskomitean mietinnöllä oli suuri odotusarvo ja se saikin ansaitsemansa huomion. Näihin molempiin aiheisiin palaan vielä monta kertaa – se on varmaa. Kun samalla viikolla Yhdysvallat valitsi uutta presidenttiä ja Leonard Cohen kuoli, kirkolliskokouksen muut aiheet eivät enemmälti mieliä liikuttaneet.

Isänpäivänä ainakin pohjoinen hiippakunta tai oikeammin pieni asialle vihkiytyneitten joukko jän-

nitti Oulun tuomiorovastin vaalin tulosta. Olisiko mahdollista, että tuomiorovastin vaalin voittaisi ensi kertaa nainen? Ja olihan se. Oulujoen kirkkoherra Satu Saarinen valittiin selkeällä äänten enemmistöllä.

Satu Saarinen on ensimmäinen vaalilla tuomiorovastiksi valittu nainen koko kirkossamme. Kanta-Espoon kirkkoherra Marjatta Laitisesta tuli Espoon tuomiorovasti Espoon hiippakuntaa perustettaessa vuonna 2004. Muita naisia ei tuomiorovastiksi ole tähän asti valittu.

Me tarvitsemme rohkeita tienraivaajia ja edellä kulkijoita. Sisaria ja veljiä, jotka omalla esimerkillään ja osaamisellaan näyttävät tietä. Mutta myös he tarvitsevat tukea, ilon ja murheen jakamista, kanssa-kulkijoita, välittäviä kollegoita.

Kaikissa näissä esiin nostamisani asioissa on ollut kyse vaikuttamisesta, vastuunkantamisesta ja vallastakin. Myös ammattiliitossa ja AKI-yhteisössä on kyse tästä. Perusliittojemme Suomen kirkon pappisliiton ja Suomen Kanttoriurkuriliiton jäsenistö on valtuuttanut hallitusten ja valtuustojen jäsenet sekä luottamusmiehet käyttämään valtaa ja kantamaan vastuuta. Yhdessä toimiston henkilöstön kanssa tehtävämme on vaikuttaa, että kirkon ydintehtävissä olisi hyvä tehdä työtä. Se on tehtävä, jolla on merkitystä. ✕

Kiitän luottamuksesta!

Tehtävämme on vaikuttaa, että kirkon ydintehtävissä olisi hyvä tehdä työtä.

34

Jumala ompi linnamme

Virsi 170

Saksalainen kansansävelmä

Monet suomalaiset nykysäveltäjät ovat hyödyntäneet Lutherin virttä Jumala ompi linnamme sävellystensä temaattisina aineksina.

- Reijo Pajamo

32

LUE!

Avustusvuorossa

54

TEEMA

HERÄTYSLIIKKEIDEN LUTHER	20
REFORMAATION MERKKIVUOSI SAKSASSA	26
EKUMEENINEN RUKOUSHETKI NEW YORKISSA	28
LUTERILAISUUS VÄHEMMISTÖKIRKKONA	32
LUTHERIN VIRRET TAIDEMUSIIKISSA	34
WITTENBERGIN LINNANKIRKON KANTTORIT JUHLAVUODEN KYNNYKSELLÄ	40
PAPPISLIITON OPINTOMATKALLA SUUNNATTIIN LUTHERIN JALANJÄLJILLE	42

ARTIKKELI

KIRKKO JA VANHUSTENHOITO	46
Merja Hållfast: pitää vanhusten asiaa esillä	
KIRKKOMUSIIKKI ETSII SUUNTAA POHJOISMAISSA	48
Pohjoismaisessa kirkkomusiikkisymposiumissa koettiin kirkkomusiikin voimaa ja pohdittiin muistinmenetystä, joka näyttää vaivaavan kirkkoa.	
PORVOON KIRKKOYHTEISÖN PAPPEINKOKOUS	52
kokoontui Porvoon julistuksen 20-vuotisjuhlan kunniaksi.	

KIRJOITUSSARJA

Ajankohtaista
edunvalvonnassa:
AKIn valtuusto
linjasi tulevaa 6

Pakolaisuus
ja maahanmuuttajat 54

Virsikirjan lisävihko 56

VAKIOT

Pääkirjoitus 3

Päätoimittajalta 10

Kuusanmäki 13

Puheenjohtajalta 16

Akipedia 17

Opiskelijavinkki 25

Eläkeläisen mietteitä 45

AJANKOHTAISTA

Vuoden pappi 2016
on Merja Hällfast 11

Pappisliiton viestintäpalkinto
Timo Määtälä 12

Pappisliiton apurahat
Petri Tikalle ja Meri-Anna
Hintsalalle 12

Uusi puheenjohtaja
Kanttori-urkuriliittoon 14

Pappisliiton opintomatka 15

Yhteiskustannuksen
ohjelmistotoivekyselyn
vastaukset 18

JULKAISIJA

Kirkon akateemiset AKI r.y.
Rautatieläisenkatu 6, 00520 Helsinki

PÄÄTOIMITTAJA Merja Laaksamo
Puh. (09) 4270 1506
merja.laaksamo@akiliitot.fi

TOIMITUSSIHTEERI Heli Meinola
Puh. (09) 4270 1515,
heli.meinola@akiliitot.fi

TOIMITUSKUNTA

Merja Laaksamo, pastori (pj.)
Kaisa-Leena Hannikainen, kanttori
Päivi Helén, kappalainen
Henri Järvinen, yliopistopappi
Heikki Leppä, kappalainen
Panu Pihkala, tutkija
Anna Pulli, kanttori
Pekka Soranummi, kanttori

OSOITTEENMUUTOKSET

Tuija Kukkonen
Puh. (09) 4270 1503
tuija.kukkonen@akiliitot.fi

Heli Meinola
Puh. (09) 4270 1515
heli.meinola@akiliitot.fi

TOTEUTUS JA ULKOASU

Otavamedia OMA
Maistraatinportti 1, 00015 Otavamedia

ILMOITUSHINNAT

Koko
2/1 s. 380 mm x 255 mm
1 790,- euroa

1/1 s. 190 mm x 255 mm
1 020,- euroa

1/2 s. 155 mm x 114 mm
73 mm x 228 mm
560,- euroa

1/4 s. 101 mm x 118 mm
330,- euroa

1/8 s. 101 mm x 55 mm
200,- euroa

takisivu 190 mm x 230 mm
1 200,- euroa

ISSN 0783-0122

PAINOPIIKKA

Forssaprint

AKIN VALTUUSTO LINJASI tulevaisuutta

Marraskuussa AKIn valtuusto hyväksyi tulevaisuuden vaikuttamistoimintaa varten kirkkopoliittisen sekä koulutus- ja työvoimapoliittisen asiakirjan.

JUSSI JUNNI

AKIn toiminnanjohtaja

AKI:ssa on kuluneen vuoden aikana työskennelty kaksi työryhmää, kirkkopoliittinen työryhmä sekä koulutus- ja työvoimapoliittinen työryhmä. Molemmat työryhmät ovat valmistelleet edunvalvonnan pohjaksi laajahkoja linjapapereita. AKIn valtuusto hyväksyi nämä syyskokouksessaan 14.–15.11.2016.

Rakenneuudistuksessa huomioitavaa

Kirkon, sen seurakuntien ja hiippakuntien, tulisi voida järjestäytyä paikallisiin olosuhteisiin nähden tarkoituksenmukaisimmalla tavalla. Tämän vuoksi AKI ei kannata mitään tiettyä organisaatiomallia, kuten yhtymämallia tai hiippakuntamallia, vaan esittää henkilöstön ja toiminnan kannalta keskeisiä näkökulmia, jotka tulisi ottaa huomioon rakennemuutosten valmistelussa.

Seurakunta-nimike ja työnantajana toimiva hallintoyksikkö tulisi lainsäädännössä erottaa toisistaan. Näin seurakunta-nimike voidaan vapauttaa sellaisille alueille tai yhteisöille, joista nyt käytetään nimeä alue seurakunta, seurakuntapiiri, kappeliseurakunta tai jumalanpalvelusyhteisö. Työyhteisöt olisivat pai-

**Hengellistä
työtä tulisi
jatkossakin
tehdä virka-
suhteessa.**

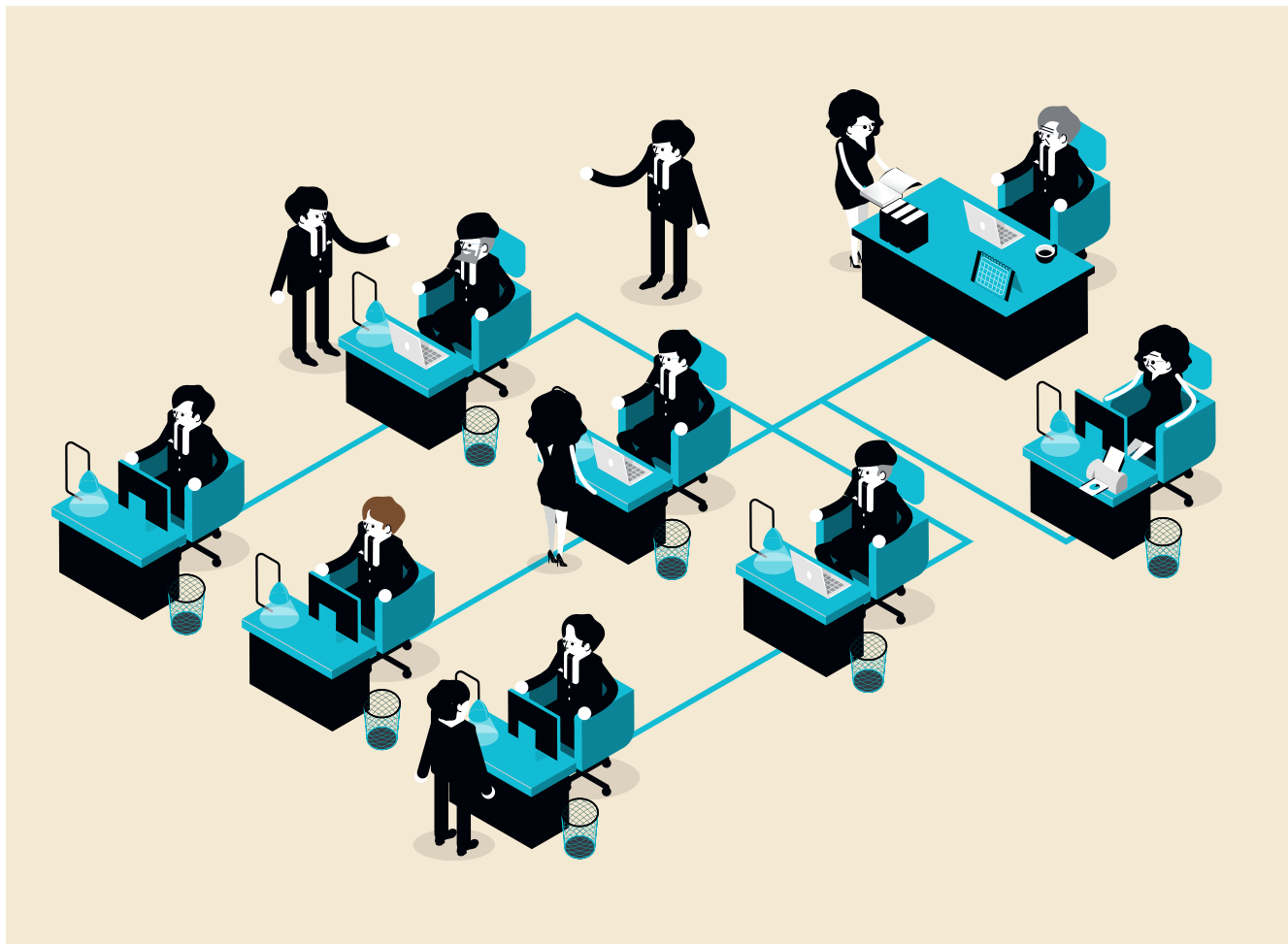
koitellen useamman seurakunnan yhteisiä työyhteisöjä.

Johtamisjärjestelmät hiippakuntatasolta seurakuntatasolle tulisi saattaa nykyistä selkeämmiksi. Rovastikunta- ja seurakuntayhtymäorganisaatiot ovat osittain päällekkäisiä rakenteita. Lähiesimiesjärjestelmiä tulisi ottaa käyttöön seurakunnissa vielä nykyistäkin laajemmin. Kollegiaalista tukea tulisi saada tarvittaessa myös oman työyhteisön ulkopuolelta.

Luterilaiselle kirkolle ominainen synodaalinen hallintojärjestelmä, jossa seurakunnan jäsenet sekä kirkon erityinen virka hallitsevat yhdessä, tulee säilyttää jatkossakin. Pappisviralla ja mahdollisesti tulevaisuudessa myös diakonaatilla tulee olla oma säikeensä kirkon hallinnossa.

Virkasuhde tärkeä jatkossakin

Hengellistä työtä tulisi jatkossakin tehdä virkasuhteessa. Päätosvallan delegoiminen johtosäännöllä organisaatiossa mahdollisimman alas edellyttää virkasuhdetta. Viranhaltijan oikeus palata virkaansa laittoman irtisanomisen jälkeen on ollenainen ero työsuhteeseen.

Kirkon tulevaisuuskomitean esitys, että virkasuhteista siirryttäisiin kokonaan työsuhteisiin ja että johtaville viranhaltijoille tulisi kahdeksan vuoden määräaika, ei edistä sitoutumista seurakunnan johtamiseen varsinkaan nykyisellä palkkatasolla. Jos määräaikaaisuudella tavoitellaan mahdollisuutta vaihtaa johtajaa, nykyinen irtisanomismahdollisuus on riittävä.

Kappalaisen ja seurakuntapastorin viran hakumenettelyjä olisi syytä yhtenäistää. Seurakunnan seurakuntapastorin virka ei ole aikoihin enää

ollut ns. ylimääräinen virka, joten sen hakumenettely on syytä saat-
taa samaksi kuin muissakin viroissa – kuten seurakuntayhtymien seurakuntapastoreilla jo nykyäänkin on. Samalla parannetaan viranhakijan oikeusturvaa.

Seurakuntien pakollisten virkojen sääntelyä tulisi kehittää siten, että virkojen määrä on suhteessa seurakunnan kokoon ja siten työvoiman tarpeeseen. Seurakuntien yhteisiksi viroiksi tulisi voida perustaa myös muita kuin kirkkoherran, kanttorin, diakonian ja talouspäällikön virkoja.

Kanttorin virka tulee jatkossakin säilyttää kolmiportaisena ja lehtorin viran säännökset voisi vähitellen poistaa kirkon säädöksistä.

Virkamieslakeja päivitettävä

Kirkkolain virkamiesoikeudelliset säännökset tulisi siirtää kirkkolaista omaan viranhaltijalakiin. Nykyisin kirkon työelämlainsäädäntöä ei voida uudistaa yhtäläisessä aikataulussa yhteiskunnan muun, työntekijöitä sekä kunnan ja valtion virkasuhteisia koskevan työ-

elämlainsäädännön kanssa. Tämä on rakenteellinen ongelma, jonka vuoksi kirkon viranhaltijat tulevat osallisiksi työelämlainsäädännön muutoksista vähintään vuoden viipeellä. Jo nyt kirkon virkaehtosopimuksista sekä henkilöstön eläkkeistä säädetään omissa, erillisissä laeissaan.

Esimerkiksi parhaillaan kirkon viranhaltijat joutuvat kohdallaan odottamaan edellä mainittuja ryhmiä pidempään kilpailukykysovimuksen edellyttämää irtisanomistilanteen uudelleen koulutuskorvausta. Yhtäältä on niin, että Kirkkohallitus ei syksyllä ollut edes aloittanut vaadittujen lakimuutosten valmistelua, mutta toisaalta vuoden 2017 vaihteen määräaika olisi joka tapauksessa ollut mahdoton kirkkolain hitaan lainsäädäntöprosessin vuoksi.

Myös muita lakimuutoksia tarvitaan. Nykyinen yhteistoimintasopimus ei ole yhdenvertainen yksityisen sektorin, kuntien ja valtion yhteistoimintalakien kanssa. Näissä laeissa on määrätty irtisanottavaa henkilöä hyvittävät sanktiot työnantajalle, joka jättää lain noudattamatta; kirkon yhteistoimintasopimuksessa tällaista ei ole eikä Kirkon työmarkkinalaitoksella ole intressiä sopia asiasta. Kyse on irtisanottavan henkilöstön oikeusturvasta.

Poikkeukset viranhaltijan työtaisteluoikeuteen tulisi rajata ainoastaan papin toimittamaan sairaan ehtoolliseen sekä yksityiseen sielunhoitoon ja rikkiin. Samaa määritelmää esitti Akavan ja Kirkkohallituksen työryhmä vuonna 1972, mutta kirkolliskokous rajasi työtaistelun ulkopuolelle kaikki kirkkolain määrittämät hengelliset tehtävät. Tällainen rajoitus ei täytä perustuslain edellyttämää ammatillisen järjestäytymisen vapautta, kun kyse ei ole henkeen

tai turvallisuuteen liittyvästä suojelutyöstä.

Laadukasta ja korkeatasoista koulutusta

Kirkkomusiikin ja teologian koulutusohjelmia tulee jatkossakin järjestää nykyisillä paikkakunnilla. Koulutusohjelmia ei tule enää lakkauttaa, kuten Tampereella ja Oulussa on kirkkomusiikin alalla tehty. Koulutusohjelmia tulee kehittää sisällön ja opiskelutapojen puolesta vastaamaan työelämän muuttuvia tarpeita. Niiden tulee vastata kirkon edellyttämiin kelpoisuusvaatimuksiin ja muihin osaamistarpeisiin.

Alalta toiselle siirtymistä on helpotettava nykyisestä. Kandidaatin tutkinnon suorittaneelta voidaan edellyttää enintään vuoden mittaisia siirtymäopintoja ennen maisterin tutkinnon aloittamista. Aiemmin hankitun osaamisen todentamismenettelyjä on kehitettävä niin, että työelämässä opittu voidaan ottaa huomioon tutkintoon kuuluvia sisältöjä ja opiskelumuotoja valittaessa.

Jatko-opintojen aloituspaikamäärien tulee jatkossakin olla riittävän suuruisia, jotta tohtorikoulutus ei muutu pelkästään yliopiston

Nykyinen yhteistoimintasopimus ei ole yhdenvertainen yksityisen sektorin, kuntien ja valtion yhteistoimintalakien kanssa.

sisäistä urapolkua palvelevaksi. Tohtorikoulutukseen tulee nykyistä enemmän sisällyttää johtamisen, pedagogiikan ja projektihallinnan taitoja. Tutkimustyön ohjaamista yliopistoissa tulee kehittää nykyistä tukevammaksi.

Kanttoreille ja papeille tulee jatkossakin järjestää työelämälähtöistä syventävää täydennyskoulutusta. Pastoraalikoulutuksen on syytä säilyä nykyisen laajuksena ja sisältää päivittää vastaamaan muuttuvia työelämän tarpeita. Vastaava perustasoinen täydennyskoulutus tulee saada myös kirkkomuusikoille.

Työvoiman määrä ja rekrytointi

Kasvaneseen työttömyyteen teologian alalla tulee puuttua sisäänottoa maltillisesti vähentämällä. Seurakuntien tulisi eläkeläisten sijaan työllistää työtöntä työikäistä väestöä. Papille ja kanttorille, joka suorittaa toimituksen seurakunnan lukuun, tulee aina maksaa korvaus työstään. Seurakuntien tulisi nykyistä enemmän hyödyntää työvoimamahallinnon tarjoamia työllisyys-tukia.

Pappisvihkimykseen oikeuttavaksi vokaatioksi tulisi harkinnan perusteella hyväksyä myös alle kuu-den kuukauden virkasuhde, erityisesti jos vokaatio on seurakuntaan ja vihittävän perehdytyksestä on riittävässä määrin huolehdittu. Ordinaatiokoulutukseen ja ordinaatioon tulisi voida osallistua tarpeen vaatiessa myös toisessa hiippakunnassa ja hiippakuntien pappisvihkimyksiä olisi syytä ajoittaa lomittain pitkän vuotta.

Seurakunnilla ja tuomiokapitu-leilla tulee olla rekrytointiin asiallinen ohjeistus. Työpaikkailmoituksissa tulee ilmoittaa viranhoidon

Tutustu linjapapereihin
AKIn kotisivuilla:
www.akiliitot.fi -> Perustietoa
AKIsta -> Hallinto -> AKIn
linjapaperit

kannalta olennaisista edellytyksistä, palkasta, virkapaikasta, kielitaidosta sekä auton tarpeesta. Hakuprosessin aikana hakijoita tulee informoida hakuprosessin etenemisestä avoimesti ja tasapuolisesti.

Kannustava ja yhdenvertainen tukijärjestelmä

Opintotuki opiskelijan perusturvana on saatettava yhdenvertaiselle tasolle muiden väestöryhmien työmarkkinatuen ja takuueläkkeen kanssa. Käyttämätön opintolaina ei saa olla este toimeentulotuelle. Työttömyyspäivärahalla ja työmarkkinatuella opiskelu tulee vapauttaa sillä edellytyksellä, että työnhakija on valmis ottamaan työtä vastaan kesken opintojen. Vuorotteluvapaajärjestelmä tulee palauttaa leikkauksia edeltäneeseen muotoonsa työssä olevien työkierron ja työttömien työllistymisen edistämiseksi.

Kirkkomusiikin ja teologian aloille tulee turvata rahoitusmahdollisuudet tieteellisiin ja taiteellisiin

jatko-opintoihin. Keskeistä on huolehtia Kirkon tutkimuskeskuksen jakaman tutkimusrahoituksen riittävyydestä. Yliopistojen tarjoamasta rahoituksesta sekä tutkijatilojen käytöstä on huolehdittava.

Seurakunnan viranhaltijoilla tulee olla mahdollisuus vuosittaiseen työnantajan kustantamaan täydennyskoulutukseen. Tämä mahdollisuus tulee ulottaa myös määräaikaisiin viranhaltijoihin. Työn laatuun vaikuttava jatko- ja täydennyskoulutus pitäisi ottaa huomioon harkinnanvaraisessa palkanosassa tai muussa henkilökohtaisessa lisässä.

Pastoraalitutkinto tulisi voida suorittaa viiden ensimmäisen pappisvuoden aikana. Työttömien ja määräaikaisten pappien osalta hiippakunnissa tulee kehittää tukimuotoja, jotka mahdollistavat tutkinnon suorittamisen tavoiteajassa.

Tulevaisuutta kohti

Jotkin marraskuussa hyväksytyt ohjelmapaperien tavoitteista siintävät kaukana tulevaisuudessa, toisiin ei ole pitkäkään matka. Osa kysyy vain hyvää tahtoa, toiset vaativat pitkälistallista lainvalmistelua. Nyt hyväksytyt linjapaperit suuntaavat AKIn vaikuttamistoimintaa seuraavien vuosien aikana. Yleisellä tasolla linjattuja tavoitteita joudutaan matkan varrella tarkistamaan ja uusia ajankohtaisia kysymyksiä tulee koko ajan. Jäsenet voivat tutustua uusiin asiakirjoihin AKIn kotisivulla ja antaa niistä palautetta liiton toimistoon. X

JATKA KESKUSTELUA
FACEBOOKIN
AKITAATTORISSA

Merkkivuosi meneillään – kohti Armoa 2017!

MERJA LAAKSAMO
PÄÄTOIMITTAJA

Reformaation merkkivuosi on Suomessakin alkanut. Vaikuttavaa avausta saatiin seurata lokakuun lopulla televisiosta lähes maailmanlaajuisesti, kun paavi Franciscus saapui Ruotsiin toimittamaan ekuumeenista rukoushetkeä Luterilaisen maailmanliiton presidentti, piispa Munib Younanin kanssa.

Katolilaisten ja luterilaisten yhteinen rukoushetki Lundin tuomiokirkossa antoi esimakua uudesta aikakaudesta. Juhlapäivän teemoina olivat kiitollisuus, katumus ja sitoutuminen yhteiseen todistukseen. Rukoushetki oli konk-

reettinen osoitus siitä, miten kirkot ovat lähentyneet toisiaan viimeisten vuosikymmenten aikana ja vastakkainasettelusta halutaan pyrkiä yhteyteen.

Tässä lehdessä reformaation merkkivuoteen avataan laajempaa näkökulmaa tutkimalla, miten Luther on vaikuttanut Suomen herätysliikkeiden muotoutumiseen sekä kurkistamalla merkkivuoden valmisteluihin Suomen rajojen ulkopuolella. Herätysliikkeitä tutkinut Teemu Kakkuri tarkastelee artikkelissaan, miten herätysliikkeet suhtautuivat Lutheriin ja missä määrin Lutherin ääni on päässyt liikkeissä esille.

Katariina Ylikännö kertoo, millä tavalla Saksan kirkossa on valmistauduttu reformaation merkkivuoteen. Saksassa puhutaan kokonaisesta Luther-vuosikymmenestä (2008–17), jonka aikana Saksaan rakentunut reformaatio-toimijoiden verkosto yhdistää protestanttisia kirkkoja, Luther- ja reformaatiokaupunkeja, kristillisiä järjestöjä, yliopistollista tutkimusta

sekä kulttuuri- ja matkailualojen toimijoita. Saksasta kuulemme myös Wittenbergin Linnankirkon kanttoreiden Thomas ja Sarah Herzerin mietteitä siitä, miten reformaation merkkivuosi vaikuttaa heidän työhönsä.

Tiina Talvitie välittää tunnelmia Yhdysvalloista. Sielläkin merkkivuotta on valmisteltu useampia vuosia. Ensimmäiset merkkivuoteen liittyvät tilaisuudet Amerikan evankelis-luterilaisessa kirkossa järjestettiin elokuussa 2014. Tapahtumakalenterista löytyy seminaareja, taidenäyttelyitä, konsertteja ja matkoja Saksaan.

Unkarissa luterilaisuus on vähemmistökirkko, mikä antaa oman mausteensa reformaation merkkivuoden viettämiselle. Ajatuksia Unkarista välittää Anikó Darvas.

Kuten tiedämme, Luther ja musiikki liittyvät yhteen. Reijo Pajamo perehdyttää lukijamme Lutherin virsien käyttöön taide-musiikissa. Sakari Vilpponen palauttaa mieliin Göteborgin kirkkomusiikkisymposiumin antia.

Virsikirjan lisävihko otettiin käyttöön adventtina. Aloitamme uuden kirjoitussarjan lisävihkon virsistä. Ensimmäisessä osassa Osmo Vatanen kirjoittaa virren 933, Oi saavu jo, Immanuel, historiasta. Hän on laatinut myös virteen liittyvän virsimediaation.

Vuosi alkaa olla lopuillaan ja katse kääntyy Armoa 2017! -vuoteen. Kiitos kuluneesta vuodesta lehden parissa! Siunausta joulun aikaan ja voimia työhön! ✕

Reformaation merkkivuoden avaus osoitti, miten katolilaiset ja luterilaiset ovat lähentyneet toisiaan ja haluavat pyrkiä yhteyteen.

Vuoden pappi Merja Hållfast on vanhusten asialla

SUOMEN KIRKON PAPPISLIITON hallitus on valinnut Vuoden papiksi 2016 sairaalapastori **Merja Hållfastin** Helsingistä. Valinta julkistettiin syysvaltuuston iltajuhlassa 14.11.

Valinnan perusteluissa todetaan, että Merja Hållfast on vanhusten avohoidon projektityöntekijänä toimissaan luonut yhteistyömalleja ja verkostoja avohoidon, kotisairaalan sekä paikallisseurakuntien kesken. Hän on myös aloittanut Helsingissä saattohoidon vapaaehtoisten koulutuksen. Vapaaehtoiset ovat sijoittuneet kotisairaalaan, saattohoito-osastoille sekä ympärivuorokautisiin hoivayksiköihin. Projektin aikana on koulutettu vapaaehtoisia, seurakuntien ja kaupungin työntekijöitä muistisairaalan kohtaamisessa ja hartauksien pitämisessä sekä kuolevan potilaan kokonaisvaltaisen hoidon kysymyksissä, kuten hengellisiin tarpeisiin vastaamisessa.

Merja Hållfast kantaa huolta vanhusten tilanteesta, kun terveydenhuollon ja erityisesti vanhusten hoidon palvelurakenneuudistuksen seurauksena yhä enemmän yhä huonokuntoisempia vanhuksia asuu kotona myös Helsingissä. Hän on työskennellyt viimeiset neljä vuotta projektissa *Muut kaikki hylkää*. Yhteisen seurakuntatyön ja seurakuntien mahdollisuudet vanhusten avohoidon ja kotisairaalan asiakkaiden henkisiin ja hengellisiin tarpeisiin vastaamisessa.

– Kotisairaalassa ja kotihoidossa hoidetaan yhä enemmän myös saattohoitopotilaita. Muuttunut tilanne herättää kysymyksen, miten henkinen ja hengellinen apu ja tuki tavoittaa nämä ihmiset, joita aiemmin voitiin lähestyä kootusti eri hoitoyksiköissä. Projekti syntyi pyrkimyksestä selvittää ja löytää keinoja tähän haasteeseen vastaukseksi, Hållfast kertoo.

TUULA ANTTONEN

– Projektin nimen mukaisesti kenttää katsottiin sairaalasielunhoidon ja yhteisen diakonian sekä paikallisseurakuntien yhteistyön näkökulmasta. Kirkon toimijoiden mahdollisuudet riippuvat paitsi omista resursseista ja niiden suuntaamisesta myös suurelta osin yhteistyöstä kaupungin työntekijöiden kanssa. Kumppaneita ovat olleet kotihoito, sosiaali- ja lähiyö, kotisairaala ja erilaiset asumis- ja hoivayksiköt. Joitakin yhteyksiä on ollut myös järjestökenttään.

– Projektin lähtökohta on ollut liittyminen jo olemassa oleviin verkostoihin. Yhteistyötä on katsottu eri osapuolten näkökulmasta sisällepäin. Näin on ollut mahdollisuus tutustua vanhustyön kenttään laajasti ruohonjuuritasolla ja saada realistista kuvaa kentän arkipäivästä, Hållfast kertoo. ✕

MERJA HÅLLFAST on syntynyt Janakkalassa vuonna 1955. Hän on valmistunut Helsingin yliopiston teologisesta tiedekunnasta 1995 ja vihitty papiksi Helsingissä vuonna 1998. Hän on toiminut Helsingin seurakuntayhtymän sairaalapappina työkenttäänään Myllypuron monipuolinen palvelukeskus ja Herttoniemen sairaala vuodesta 2002 alkaen, josta viimeiset neljä vuotta *Muut kaikki hylkää* -projektin parissa. Sitä ennen hän työskenteli vt. sairaalateologina ja sairaalapappina Vantaan ja Helsingin seurakuntayhtymissä vuosina 1996–2001. Merja Hållfast on toiminut Sairaala-teologit ry:n puheenjohtajana vuosina 2009–2012. Hän harrastaa vapaa-aikanaan ystävien tapaamista, elokuvia, teatteria ja musiikkia.

MERJA LAAKSAMO

Pappisliiton viestintäpalkinto kirkkoherra Timo Määtälle

SUOMEN KIRKON PAPPISLIITTO on myöntänyt Ylivieskan kirkkoherra **Timo Määtälle** viestintäpalkinnon hänen ansiokkaasta toiminnastaan Ylivieskan kirkon palon yhteydessä. Pääsiäisyönä kirkon raunioiden vierellä pidettiin pääsiäisyön messu, kun kirkko vielä paloi ja sammutustöitä viimeisteltiin.

Kirkon sanoma pääsi mediassa hienolla tavalla esille. Viestintää hoidettiin ansiokkaasti yllättävässä ja traagisessa tilanteessa.

Viestintäpalkinto luovutettiin Timo Määtälle AKIn ja perusliittojen syysvaltuuston iltajuhlassa 14.11.

Palkinto jaettiin nyt ensimmäisen kerran. Idea ansiokkaan viestintätöön palkitsemisesta on syntynyt AKIn viestintätoimikunnan aloitteesta. ✕

TUULA ANTONEN

PAPPISLIITON APURAHAT PETRI TIKALLE JA MERI-ANNA HINTSALALLE

KIINNOSTUSTA PAPPISLIITON opinto- ja avustusrahastosta joka toinen vuosi jaettavaa apurahaa kohtaan osoitti kuusi henkilöä. Liiton hallitus päätti myöntää 6 000 euron suuruiset apurahat, tieteellisen ja käytännöllisen, seuraaville henkilöille:

TIETEELLINEN APURAHA: **PETRI TIKKA, HELSINGIN YLIOPISTON JATKO-OPISKELIJA**

Väitöstutkimus aiheesta kristillistä toivoa luterilaisesta näkökulmasta otsikolla *Jumalalle on kaikki mahdollista - luterilaisen eskatologian linjoja reformaatioita nykyaikaan.*

KÄYTÄNNÖLLINEN APURAHA: **MERI-ANNA HINTSALA, APURAHATUTKIJA**

Kirkkotekstiilejä ja papin asusteita välittävä verkkopalvelu. Verkkopalvelu on yhteisöllinen ja vuorovaikutuksellinen, käyttäjää hyödyttävä alusta, jossa kirkon työntekijät voivat hankkia itselleen virkapukua täydentäviä asusteita, sekä kierrättää vanhoja virkavaatteita. ✕

PRIMUS LEPPÄSEN ELÄMÄKERTA VALMISTUNUT

KASVATUSTIETEIDEN maisteri, rehtori emerita **Leena Linhola** on kirjoittanut isoisänsä, Kanttori-urkuriiton kunniajäsenen, **Primus Leppäsen** elämäkerran. Hän sai kirjoittamiseen Kanttori-urkuriiton apurahan.

Kanttori-urkuri Primus Leppäsen (1872–1934) sävelsi aikanaan lähes sata teosta, ennen kaikkea hengellistä musiikkia. Hänen tunnetuin sävellyksensä lienee *Kerran kau- neimmin, laulu riemuisin*. Hän toimi kanttorina mm. Pitkärannassa, Säkkijärvellä, Uudessakaupungissa, Ilmajoella ja Ruokolahdella.

Leppänen oli monipuolinen musiikkimies. Hän toimi mm. Säteletär-lehden ahkerana avustajana ja Uusi Säteletär -lehden toimitussihteeri-taloudenhoitajana vuosina 1912–1917. Kuoroasioissa yhteistyö kanttori-urkuriyhdistyksen perustajana ja puuhamiehenä ulottui moniin eteläpohjalaisiin paikkakuntiin, kuten Lapualle, Vaasaan, Teuvalle ja Ilmajoelle. Hän toimi aktiivisesti myös kunnallisissa luottamustehtävissä.

Kirjassa on Primus Leppäsen

Kanttori-urkuriilitolle luovutettiin uunituore teos, Primus Leppäsen elämäkerta. Oik. kirjan kirjoittaja Leena Linhola, Eero Annala sekä Linholan sisar Eeva Harju, joka on avustanut kirjan teossa.

henkilöhistorian lisäksi tietoa kanttori-urkurien työstä 1900-luvun alkuvuosikymmeninä. Lukijalle avautuu näköaloja sekä kirkkokuorotoiminnasta että valistusseurojen tehtävistä suomalaisten sivistysta-

son kohottajina. Kirjan loppuun on koottu tietoa Leppäsen sävellys- ja sovitustöistä. Mukana ovat myös noin 30 hänen säveltämänsä laulun nuotit. ✕

MERJA LAAKSAMO

KUUSANMÄKI

PAPPISLIITTO 100 VUOTTA VUONNA 2018

SUOMEN KIRKON PAPPISLIITTO on perustettu heti Suomen itsenäistymisen jälkeen tammikuussa 2018. Perustavaan kokoukseen seurakuntatalolle Bulevardi 16 Helsinkiin kokoontui 14.1.1918 noin 120 pappia, jotka samalla ottivat osaa Suomen ensimmäisiin kirkkopäiviin.

Pappisliiton tarvetta perusteltiin sillä, etteivät piispain- ja synodaalikokoukset, eivätkä liioin yleiset papeinkokoukset kyenneet riittävän hyvin huolehtimaan papiston asioista. Liiton tarkoitus määriteltiin säännöissä seuraavasti: olla yhdyssiteenä Suomen evankelis-luterilaisen kirkon pappien kesken tukemalla ja kehittämällä heitä heidän kirkollisessa ja seurakunnallisessa työssään sekä edistämällä heidän yhteistä parastaan.

Vuonna 2018 noista ajoista on kulunut 100 vuotta. Liiton työ on laajentunut ja monipuolistunut, mutta perusajatus on säilynyt samana. Pappisliiton 100-vuotisjuhlia vietetään Papiston päivien yhteydessä **3.-4.10.2018 Finlandia-talossa**.

Uusi matrikkeli ja historiateos Juhlan kunniaksi julkaistaan uusi pappismatrikkeli sekä 100-vuotis-

historiateos. Historiateoksen kirjoittaa kirkkohistorian dosentti **Esko M. Laine**. Työtä ohjaa historia-toimikunta, jonka puheenjohtajana on AKIn emeritus toiminnanjohtaja **Esko Jossas**.

Valokuvia Pappisliiton 100-vuotishistoriateokseen

Historiateoksen kuvitukseen pyydämme jäsenistön apua. Viimeisiltä vuosilta meillä on enemmän kuvia saatavissa, mutta erityisesti ensimmäisten noin 60 vuoden ajalta kuvia on vähän. Onko Sinulla hallussasi valokuvia esimerkiksi pappien veljespiirin kokouksista, osallistumisesta liiton hallinnon kokouksiin tai pappien osallistumisesta liiton järjestämillä ulkomaanmatkoille? Myös uudemmat hyvälaatuiset kuvat kelpaavat.

Paperikuvista voisi ottaa kameralla digikuvan ja lähettää sen sähköpostilla os. **laura.leipakka@akiliitot.fi**. Jos kuvaa voidaan käyttää ja on tarpeen, voimme vielä uudelleenkin kuvata paperikuvan.

Jos hallussasi on aineistoa, josta voisi olla apua historiateoksen kirjoittamisessa, ole yhteydessä **merja.laaksamo@akiliitot.fi** x

Marjukka Andersson on Kanttori-urkuriliiton uusi puheenjohtaja

SUOMEN KANTTORI- URKURILIITON

valtuusto on valinnut uudeksi puheenjohtajaksi vuosiksi 2017–2018 Lauttasaaren seurakunnan kanttorin, musiikkineuvos **Marjukka Anderssonin**. Suomen Kanttori-urkuriliiton valtuusto teki valinnan syyskokouksessaan marraskuussa. x

OPINTOMATKA ARMENIAAN 20. – 28.9.2017

TUTUSTUMME ARMENIAN

APOSTOLISEEN kirkkoon. Kristinusko julistettiin valtionuskonnoksi Armeniassa jo vuonna 301. Opintomatkan teemoja ovat armenialainen identiteetti, "marttyyrikirkkokansa", Armenian kirkko sekä armenialainen kulttuuri. Vierailemme kansanmurhan muistomerkillä ja museossa.

Matkakohteitamme ovat pääkaupunki Jerevan ja sen kaupunkiseurakunnat, Geghardin luolaluostari,

Sevanin pappisseminaari, joka sijaitsee 2000 metrin korkeudessa Sevan-järven rannalla, Khor Virapin luostari muinaisessa Araratlaaksossa sekä Armenian apostolisen kirkon keskus Etsmiadzin.

Matkanjohtajana on apulaistoiminnanjohtaja **Merja Laaksamo**, mukana suomenkielinen opas **Marianne Tillman**. Alustava hinta-arvio noin 1 400 euroa.

Opintomatkalle voivat osallistua

Pappisliiton jäsenet puolisoineen. Pappisliiton jäsenten on mahdollista saada liiton matka-apuraha (350 €) kuuden täyden vuoden välein.

Ilmoittaudu opintomatkalle kotisivujen lomakkeella **maaliskuun loppuun mennessä** osoitteessa <http://www.akiliitot.fi/615-vuoden-2017-opintomatkat>. Lisätietoja merja.laaksamo@akiliitot.fi, puh. 050 5423 664 tai heli.meinola@akiliitot.fi, puh. 09 4270 1515. ✕

Hetkeksi hiljene maa

MARJUKKA ANDERSSON
KANTTORI-URKURILIITON
PUHEENJOHTAJA
marjukka.andersson@evl.fi

Tätä kirjoittaessani lähestymme adventin aikaa. Se on jo aivan lähellä. Kirkossa paras ja ihanin aloitus-signaali joulun odotuksen alkamiselle on yhdessä laulettu Hoosianna-hymni. Kuorot ja musiikkiryhmät ovat lähtökuopissaan. I Adventti-sunnuntaita odotetaan, päästään

laulamaan ja viettämään uuden kirkkovuoden alkamista.

Hoosianna-Herra auta! Kanttorin näkökulmasta alkaa vuoden työteliäs jakso. Kysyntää musiikille riittää. Ihanaa, kun riittää!

Vuonna 2000 aloitettiin kirkkovuosi ottamalla käyttöön uusi Evankeliumikirja ja Jumalanpalvelusten kirja. Messu-uudistus oli saavuttanut tärkeän rajapyykin. Taitekohta oli monelle suuren ilon aihe.

Vuonna 2012 otettiin vastaan uusi Raamatunkäännös.

Vuonna 2016 avattiin kirkkovuosi uusin sävelin. Suuri työ on saatu päätökseen. Säveltäjät ja runoilijat monenlaisissa työryhmissä, säästyskirjan luoja ja monet muut ovat olleet mukana pitkässä projektissa. Adventtisunnuntaina Vogle-rin 1700-luvun loppupuolella säveltämän Hoosiannan rinnalla kaikuu vaikkapa Olli Kortekankaan hieno ehtoollisvirsi vuodelta 1999 ”Tämä on...” Jouluna Jouko Saaren sävel-

tämä, Toivo Hyryyläisen runoilema virsi Hetkeksi hiljene maa, vie laulajan herkimmistä herkimpiin tunnelmiin. Sykähdyttävän hienoa!

Hetkeksi hiljene maa... Adventtipaaston aika on kirkkoissamme hiljentymistä kirkkovuoden suurta juhlaa vastaanottamaan. Kunnia ja kiitosvirsi vaikenevat messuissa. Vasta jouluna ne raikuvat uudelleen. Urkusointi on hiljainen, mieltiskelevä. Voisipa tämän ajan joskus kokea aidosti! Tai miksei voisi? Me valmistamme seurakunnalle adventin ajan. Pienet omat hiljenemisen hetket kantavat moninaisten toimien keskellä.

Tätä lukiessasi ollaan jo aivan lähellä joulua. On hyvä muistaa, että papeilla ja kanttoreilla on oikeus viettää vapaa joulua sovitussti. Kannattaa harkita oikeuden käyttöä vakavasti, varsinkin, jos työikää on vielä paljon jäljellä.

Oma adventinaikani alkoi uudella, huimalla haasteella. Kanttori-urkuriliiton puheenjohtajuus tuo uusia mielenkiintoisia haasteita elämäni. On hyvä jatkaa siitä, mitä Eero Annala on saanut aikaan. Kiitos vuosista, jotka annoit virkakuntamme yhteisen hyvän saavuttamiseksi! Kollegasi tuntevat sinut lahjakkaana ja mukavana ihmisenä ja hienona muusikkona!

Hetkeksi hiljene maa.. Kannattaa avata uusi Virsikirja ja pysähtyä paineen silmässä, tai jouluaaton alla tuon vaatimattoman mutta yhtä aikaa suuren virren äärelle. ✕

Papeilla ja kanttoreilla
on oikeus viettää
vapaa joulua sovitussti.

AKIPEDIA

VAROITUS

Sain työnantajaltani varoituksen, joka on mielestäni perusteeton. Voinko tehdä oikaisuvaatimuksen?

Kirkkolain 6 luvun 26 §:n 3 momentin mukaan viranhaltijalle, joka on rikkonut tai laiminlyönyt virkasuhteeseen kuuluvia velvoitteita, voidaan antaa varoitus. Lisäksi kirkkolaissa on säädetty, ettei virkavelvollisuuksiin laiminlyönnistä tai rikkonutta viranhaltijaa saa irtisanoa ennen kuin hänelle on varoituksella annettu mahdollisuus korjata menettelynsä. Varoituksella tehdään siis tietäväksi, kuinka vakavana työnantaja viranhaltijan menettelyä pitää, mutta toisaalta annetaan mahdollisuus toimia jatkossa toisin. Luottamus viranhoitoon on siis edelleen kunnossa, kunhan viranhaltija korjaa menettelyään moitituilta osin.

Varoitus annetaan pääsääntöisesti kirjallisesti ja sen yhteydessä järjestetään kuuleminen, jossa viranhaltijalla voi olla luottamusmies apunaan. Mikä tahansa vähäinen rikkomus, vaikka sinällään olisi moitittavaa toimintaa, ei ole asiallinen varoituksen peruste. Mahdollisuudet saada kevyin perustein annettu varoitus poistetuksi tai kumotuksi ovat kuitenkin jokseenkin rajalliset, sillä varoituksen antaminen ei ole viranomaisen tekemä päätös, johon voisi hakea muutosta oikaisuvaatimuksella tai kirkollisvalituksella, vaan työnjohdollinen toimenpide. Yhdenvertaisuusperiaate kuitenkin edellyttää, että varoituskäytäntö on johdonmukaista ja tasapuolista. Jos esimerkiksi ensimmäisestä laiminlyönnistä on tapana huomauttaa ainoastaan suullisesti, on käytäntöä sovellettava samoilla edellytyksillä kaikkien työntekijöihin.

Jos viranhaltija myöhemmin irtisanoon henkilöstä johtuvilla syillä ja perusteena käytetään muun muassa annettua varoitusta, voi viranhaltija irtisanomisesta valittaessaan vedota siihen, että annettu varoitus ei ollut perusteltu. Olennaista on tapahtumien huolellinen dokumentointi.

Lähetä oma
kysymyksi
os. edunvalvontaa@
akiliitot.fi.

Onko työpaikkasi vaihtunut tai oletko jäänyt esim. virkavapaalle tai eläkkeelle?

VOIT PÄIVITTÄÄ MUUTTU-NEET TIETOSI LIITON KOTISIVUILLA OSOITTEESSA WWW.AKILIITOT.FI -> JÄSENILLE -> JÄSENTIETOJEN MUUTOS. Kirjautumista varten tarvitset jäsennumerosi ja salasanasasi. Voit tilata ne osoitteesta toimisto@akiliitot.fi.

Työpaikan vaihtuessa täytä valtakirjalomake ja anna se työpaikkasi palkanmaksajalle. Voit tulostaa valtakirjan kotisivuilta tai pyytää sen liiton toimistosta. ✕

Leif M. Andersson:

ERICA från Dragsfjärd

– levnadsmosaik i en tid av pedagogisk nydaning

Pedagogiikka kehittyi protestantismin piirissä kirkollisen opetuksen työvälineenä.

Kirkkomusiikilla oli tärkeä osa kansan opetuksessa.

Kirjassa kiedotaan yhteen maalarimestari Söderstrandin piian elämä 1800-luvun alkupuolen Turussa ja suuret muutokset: piirustuskoulu ennakoivat käsityöläisopetuksen muutosta, kirkollinen reaalikoulu syntyy ja ojennuslaitokset toimivat. Kirkkomusiikon virkaa kehitetään kohti 1900-luvun vaatimuksia.

Hinta 20 € • 144 sivua
www.eric-fran-dragsfjard.fi

YHTEISKUSTANNUKSEN OHJELMISTOTOIVEKYSELYN 2016 VASTAUKSET

Yhteiskustannus on Suomen Kirkkomusiikkiliiton (SKML) ja Suomen Kanttori-urkuriiliiton (SKUL) yhteistyössä toteuttamaa kustannustoimintaa, jonka tarkoituksena on kustantaa seurakunnallisten musiikkiryhmien käyttöön soveltuvaa musiikkia. Jotta kentän toiveisiin osattaisiin vastata oikealla tavalla, toteutettiin viime kesän aikana ohjelmistokysely julkaisutoiveista Yhteiskustannukselle. Lämmin kiitos kaikille kyselyyn vastanneille. Tarkoituksena on suunnata Yhteiskustannuksen julkaisutoimintaa lähivuosina ohjelmisto kyselyn toiveiden mukaisesti.

Kysely jakautui neljään osa-alueeseen, joissa kartoitettiin kattavasti sitä, millaisia julkaisuja Yhteiskustannukselta toivotaan: mihin käyttöön, mitä musiikkia, mille kokoonpanoille ja kuinka haastavaa.

Mihin käyttöön?

Vastauksissa musiikkia toivottiin ensisijaisesti jumalanpalveluskäyttöön niin tavanomaisiin kuin erityisiin juhlapyhiin. Musiikkia toivottiin myös konserttikäyttöön. Yhteislaulutilaisuuksiin tai seurakunnan viikkotoimintaan (esim. kerhot, piirit) toiveita oli selvästi vähemmän.

Mitä musiikkia?

Eniten toivottiin julkaistavaksi uutta hengellistä musiikkia sekä virsi- ja laulusovituksia. Huomionarvoista oli,

että vastaajat toivoivat julkaistavaksi käytännössä yhtä paljon niin ns. klassisia teoksia ja sovituksia kuin ns. kevyitä teoksia ja sovituksia. Ns. modernia musiikkia toivottiin vähemmän kuin ”klassista” ja ”kevyttä”. Kuitenkin erityisesti virsisovitusten ja uuden hengellisen musiikin kohdalla sillekin ilmoitettiin olevan kysyntää. Laajoja teoksia toivottiin julkaistavaksi vain vähän.

Mille kokoonpanolle?

Kyselyssä kartoitettiin myös sitä, mille kokoonpanoille Yhteiskustannuksen toivotaan julkaisevan materiaalia. Toiveissa korostuivat erityisesti sekakuoro ja lauluyhtyeet. Jonkin verran toiveissa painottuivat myös julkaisut lapsikuorot, tyttökuorot ja naiskuorot.

Kokonaiskokoonpanotoiveissa painottuivat suhteellisen pienimuotoiset kokoonpanot. Toiveissa oli tasapuolisesti niin a cappella kuin piano ja urkusäestykselliset teokset. Suurimuotoisia tai suuria esityskokoonpanoja tarvitsevaa, esimerkiksi orkesterisäestyksellistä, musiikkia ei toivottu. Urkumusiikkia toivottiin jonkin verran. Osa vastaajista olisi hyvin kiinnostuneita myös yhteisäestyksellisestä musiikista tai kappaleista yhtyeille/bändeille – toiset eivät kokeneet sille tarvetta.

Kuoromateriaalissa painottui voimakkaasti toive kolmiäänisestä materiaalista. Myös kaksiaäänistä kuoromateriaalia toivottiin lähes yhtä paljon kuin Yhteiskustannuksen julkaisutoiminnassa perinteisesti vahvasti painottunutta neliäänistä materiaalia.

**TOIVEISSA KOROSTUIVAT
ERITYISESTI SEKAKUORO
JA LAULUYHTYEET. JONKIN
VERRAN TOIVEISSA
PAINOTTUIVAT MYÖS
JULKAISUT, LAPSIKUOROT,
TYTTÖKUOROT JA NAISKUOROT.**

Mikä vaikeusaste?

Julkaistavien teosten vaikeusastetoiveet jakaantuivat lähes poikkeuksetta normaalijakauman mukaisesti: keskivaikeita teoksia toivottiin eniten, vähenevässä määrin kovin helppoja tai vaikeita teoksia. Poikkeuksena tälle olivat säestyselliset teokset, missä painottui toiveissa hieman helpommat teokset. Samoin hieman helpompaa materiaalia toivottiin yhtyeille/bändeille. Urkumusiikissa taas toivottiin myös vaikeampia teoksia.

Ohjelmistokysely oli kaikille avoin, mutta siitä tiedotettiin erityisesti kirkkomusiikkitoimijoille Kirkkomusiikkiliiton ja Kanttori-urkuriliiton kautta. Vastaajista 80 % oli kanttoreita. Vastaajista neljännes oli pääkaupunkiseudulta, vajaa puolet muista kaupungeista ja loput maalta.

Päätökset Yhteiskustannuksen kautta julkaistavista teoksista tekee julkaisutoimikunta, joka koostuu Kirkkomusiikkiliiton ja Kanttori-urkuriliiton nimeämisestä jäsenistä.

Lue lisää Yhteiskustannuksesta täällä: <http://www.skml.fi/34> ✕

**Anna palautetta lehdestä
ja voita Otavan syksyn
uutuuskirjoja!**

VASTAAMINEN ON HELPPOA.

1. Kirjautu osoitteeseen www.mcipress.fi/crux
2. Merkitse numerosarja 0248
3. Tämän jälkeen pääset lukijakyselyyn klikkaamalla Lähetä-painiketta.

Ja sitten vain onnea arvontaan!

Samalla voit antaa aihe-ehdotuksia ja vaikuttaa lehden sisältöön. Vastaa heti lyhyeen kyselyyn osoitteessa www.mcipress.fi/lukijakyselyt

Lukijakyselyyn voi vastata kahden viikon sisällä lehden ilmestymisestä. Kyselyyn voivat osallistua kaikki Otavamedia OMA:n tuottamien lehtien lukijat. Voit osallistua kyselyyn jokaisen ilmestyvän numeron yhteydessä, mutta vain yhdellä vastauksella lehden numeroa kohden. Kysely ja arvonta koskevat lehtiä, jotka ilmestyvät syyskaudella 2016. Palkinnon arvontaan osallistuvat kaikki vastanneet. Palkinto arvotaan 1.1.2017. Voittajalle ilmoitetaan sähköpostitse tai kirjeitse. Kevään lukijapalkinnon, Pelagopolkupyörän, voitti Hima-lehden lukija Johanna Virtanen.

Arvonnassa voittaja saa valita 150 euron arvosta Otavan syksyn uutuuskirjoja.

Lutherin läpimurtona herätysliikkeissä voidaan pitää 1840-lukua, jolloin ilmestyi N. K. Malmbergin suomentama Isä meidän rukouksen selitys (1841).

HERÄTYSLIIKKEIDEN LUTHER

TEEMU KAKKURI
TT, seurakuntapastori
Raahen seurakunta

Suomalaisessa herätyskristillisyydessä on paljon Luther-kitschiä. Varsinkin evankelisessa liikkeessä Luther adoptoitin jo sangen varhaisessa vaiheessa liikkeen toteemipaaluksi. Vuonna 1873 perustetun keskusyhdistyksen attributiksi ei tullut ”evankelinen”, vaan ”luterilainen”. Samalla sanalla luonnehdittiin jatkossa liikkeen kuoroja ja nuorisoyhdistyksiäkin. Miksi näin? Lestadiolaisuus ei ole välttänyt Laestadiuksen nimeä ja körttiläiset valmistavat savolaisesta maanviljelijästään jo toista oopperaa.

Evangelisten *primus inter pares*, **F. G. Hedberg** (1811–1893) oli ujo ja vaatimaton mies, joka ei koskaan sanonut mitään mieliinpainuvaa. Ja jos sanoikin, hän lausui sen ruotsiksi. Hedbergin teokset eivät ole täynnä meheviä sutkauksia, vaan ne ovat tolkuttoman pitkiä Lutherin ja Raamatun sitaatteja.

Toinen syy, miksi Sley attributiksi tuli ”luterilainen” johtuu beckiläisyydestä. Kirkon johtava teologinen suuntaus 1800-luvun jälkipuoliskolla oli beckiläisyys, jota kutsuttiin raamatulliseksi suunnaksi. Beckiläisyys sai nimensä Württembergin pietististä **Johan Tobias Beckistä** (1804–1878), joka muistutti **Karl Marxia** ja korosti sanatarkasti erehtymättömän Raamatun merkitystä yli luterilaisen ja muidenkin tunnustusten.

Beckin biblismi sai jalansijaa erityisen hyvin juuri Suomessa ja siitä tuli **Alfred Kihlmanin** (1825–1904), **A. W. Ingmanin** (1819–1877) ja **C. G. von Essenin** (1815–1895) vaikutuksesta valtateologiaa. Piispoista beckiläisiä olivat **T. T. Renvall** (1817–1898), **O. I. Colliander** (1848–1924) sekä sen tunnetuin ja viimeinen edustaja **Gustaf Johanson** (1844–1930).

Evangelisuus oli oppositioliike, mutta eri syistä ja eri tavalla kuin viime vuosina. Beckiläisen pietismin aikana Evankeliumiyhdistys suomensi ja julkaisi hillittömän määrän Lutherin ja luterilaista kirjallisuutta. Osittain se kehitti oman tulkintansa luterilaisuudesta, joka eli vahvana varsinkin maallikkoliikkeen keskuudessa ja joutui useinkin hankauksiin seurakuntien kanssa. Sitä syytettiin antinomistiseksi, koska varsinkaan maallikoiden julistukseen ei kuulunut suomalaiskansallinen siveys- ja kansallaiskasvatus. Perinne jäi elämään ja 1900-luvun puolenvälin jälkeen evangelisuus tarjosi lähtökohdan myös modernimmalle Luther-tulkinnalle, esimerkiksi **Erkki Niini-vaaralle** (1907–1985).

Ekstatismissa ei sijaa Lutherille

Herätyskristillisyyden karkean aika-
taulutuksen mukaan 1700-luku oli pietismin ja kansanherätysten aikaa, 1800-luku herätysliikkeiden aikaa, 1900-luku yhdistysten ja järjestöjen. Varhaisella ajalla ei Luther ja luterilaisuus painanut herätyskristillisyydessä paljonkaan. 1700-luvun herätykset olivat eks-
taattisia marginaaliväestön ilmiöitä,

Suomalaisessa herätys-kritillisyydessä on paljon luther-kitchiä.

joihin vain harvoilla papeilla ja muulla lukeneistolla oli kontakteja. Kansan parissa herätys levisi kirjallisuutena, jonka lähtökohdat olivat englantilaisessa evankelikaalisuudessa, saksalaisessa pietismissä, herrnhutilaisuudessa ja mystiikassa. Kirjat olivat pieniä, mutta silti kalliita ja sanomaltaan väkeviä. Lutheria edusti korkeintaan Katekismus, mutta käytetympi ja suosittumpi oli siinäkin suhteessa **Olaus Swebliuksen** (1624–1700) kirja, joka suomennettiin 1745. Osia luterilaisista tunnustuskirjoista oli toki saatavilla, varsinkin ruotsiksi, mutta vasta 1700-luvulla levinnyt lukuharrastus ei vielä ulottunut niihin. Augsburgin tunnustuksen varhaiset suomennokset ovat vuosilta 1651 ja 1693. Lutherin tekstiä oli suomeksi luettavissa myös Raamatun kirjojen esipuheissa, mutta Raamattukin oli pitkään 1800-luvulle asti kallis ja harvinainen kirja.

Kirjojen vaihto Ruotsin Pohjanmaalla

Muutoksen merkit ilmaantuivat aluksi Norrlannissa, jossa lukijat (*läsare*) -liikkeessä pietistiset postilat vaihdettiin Lutherin ruotsinnoksi vuoden 1810 vaiheilla. Ilmapii-
rin vaihtuminen siirtyi myös neljä vuosikymmentä myöhemmin lukijaliikkeen perilliseen, lestadiolaisuuteen, jossa Lutherin arvostus oli suomalaisia herätysryhmiä suurempaa, ja jossa Luther on aina ollut auktoriteetti.

Lutherin läpimurtona herätysliikkeissä voidaan pitää 1840-lukua, jolloin ilmestyi **N. K. Malmbergin** (1807–1858) suomentama Isä meidän rukouksen selitys (1841).

Papisto ja ruotsinkielinen kansan-osa oli jo aiemminkin päässyt tutustumaan Lutherin tuotantoon, mutta se ei ollut erityisen suosittua.

Kilpailu suomennoksista

Nuori pietispappi F. G. Hedberg kirjoitti löydöstään Lohjalla 1835: ”Vihdoin löysin kirkonarkistosta vanhan, unohdetun kirjan, joka oli tri Lutherin ihana Evankeliumipostilla, jota en vielä milloinkaan ollut nähnyt. Lutherin nimi houkutteli minua lukemaan sitä ja havaitsin kummakseni, että se poikkesi melkoisesti kaikista ihmillisistä kirjoituksista, joita siihen mennessä olin nähnyt ja lukenut. En lainkaan löytänyt Luthereilta sitä systemaattista autuudenjärjestystä, mikä oli kaikissa muissa hengellisissä kirjoissa, en löytänyt mitään sääntöjä, joita ankaresti noudattamalla syntinen voisi tulla autuaaksi, mutta sitä vastoin löysin niin selvän ja kirkkaan esityksen Kristuksen evankeliumista, etten moista ollut koskaan nähnyt enkä kuullut.”

Ensimmäiset Luther-tutkimukset olivat **Lars Stenbäckin** (1811–1870) *De principiis quibus innituntur ecclesia et theologia christiana* (1844) ja Hedbergin *Trons lära till salighet* (1842). Tamperelainen pietistipappi **Josef Grönberg** (1813–1903) suomensi tunnustuskirjojen koko laitoksen 1849. Hedbergin lähipiirissä suomennettiin 1840-luvulla 18 Lutherin teosta, pietistipapit kaikkiin ainakin kuusi. Hedbergiläiset haukkuivat pietistejä kirjojen esipuheissa, ja siksi pietistit käänsivät itse. Heidän piirissään Luther-romanssi ei ollut pitkäkestoinen, koska Saksasta haettu edellä mainittu bekilläisyys vei sen mennessään. Vuosisadan lopulla alkanut

Varhaisella
ajalla ei Luther
tai luterilaisuus
painanut
herätys-
kristillisyydessä
paljonkaan.

körttiläisyys oli luonteeltaan luterilaisempaa, vaikka samankaltaisuudet körttiajattelun ja Lutherin välillä eivät välttämättä syntyneet kirjoista opittuina.

Tuontitavaraa kaikki tyyntni

Teoksessani *Suomalainen herätys* olen pyrkinyt osoittamaan, että herätyskristillisyyden on kaikkea muuta kuin suomalaista. Kotimaisuuden korostaminen tai herätysliikkeiden tyypillisyyden alleviivaaminen suomalaisena ilmiönä juontaa juurensa nationalismiin, varsinkin **Osmo Tiirilän** (1904–1972) ja **Olavi Karoksen** (1903–1988) kirkkopolitiikkaan ja teologianhistoriaan. Kristillisyyden oli suomalaista, kun siihen ei ollut liikaa vaikuttanut ruotsalainen teologia, jota kutsuttiin lundilaisuudeksi. Keskeinen opinkappale oli myös keksintö, jonka mukaan reformaation ydinajatuksia ovat koko maailmassa parhaiten säilyneet suomalaisissa herätysliikkeissä. Tiirilä pyrki kokoamaan herätysliikkeiden muodostaman suomalaisen rintaman, ja osittain onnistuikin siinä. Rintaman vahvimaksi lenkiksi osoittautui 1950-luvulta alkaen nouseva viidesläisyys.

Luther olikin norjalainen

Viidesläinen Luther-kuva sai paljon vaikutteita nationalismista, jonka Luther oli saksalainen heeros, joka taisteli paavinkirkkoa vastaan. Liikkeessä korostettiin *sola scriptura* -periaatetta, joka tosin muistutti enemmän bekilläisyyttä kuin Lutheria. Toinen korostus oli uskonvanhurskaus *sola fide*. **Urho Muroman** (1890–1966) ajattelussa ei luterilaiselle sakramenttipille ollut

Teemu Kakkuri on tutkinut suomalaista herätyskristillisyyttä.

sijaa. Lapsen uudestisyntyminen kasteessa oli Muroman mielestä ”saatanallinen valhe”. Ei ihme, ettei Tiililän rakentamaa herätysliikkeiden rintamaa ollut aivan helppo luoda. Kävi pikemminkin päinvastoin: evankelisuuden ja viidesläisyyden välit olivat poikki neljä vuosikymmentä. Niiden aikana luterilaisuudesta tuli kirkossa tarkkuusvaaka, jolla herätysliikkeiden hovikelpoisuutta punnittiin.

Myöhempi viidesläisyys on tullut Muroman askelmerkeistä ponnistaneena melkoisen harppauksen kohti normiluterilaisuuden ydintä. Regimenttioppi, lain ja evan-

liumin erottaminen ja evankeliumikeskeisyys tulivat varsinkin **Raimo Mäkelän** (s. 1941) johdolla osaksi viidesläistä perusdogmatiikkaa. Vai kutteita tähän liike sai norjalaisista kontakteistaan, erityisesti **Carl Fr. Wislöffiltä** (1908–2004).

Katse taakse... päin!

Uusimmassa eli 1980-luvulla alkaneen vaiheen suomalaisessa herätyskristillisyydessä nousi keskeiseksi pyrkimykseksi PALUU. Edistyskristillisyyden sijasta katseet käännettiin tiukasti taaksepäin. Siitä huolimatta puhuttiin mielellään uudistusliikkeestä. Uudistus oli sisäistä hengel-

listä uudistumista, oppiin ja etiikkaan ei sen sijaan saanut kajota. Vanhoja postilloja alettiin arvostaa uudelleen, jaksettiinpa niihin sitten syventyä tai ei. Paavalin synodi, Concordia-yhdistys ja Luther-säätiö saivat antikvaarisia piirteitä. Kirkollisessa julkisuudessa suuren huomion saaneen Lähetyshiippakunnan semiotiikkaan kuuluu vahvasti Luther. Siellä arvostetaan Lutherin si-
nettiä, täysortodoksian ajan taidetta, musiikkia ja teoksia. Nähtäväksi jää, onko tämä harrastus pelkkää larp-pausta vai voiko se ennen pitkää aktualisoida ja kontekstualisoida Lutheria 2000-luvun Suomeen. ✕

Opiskelu on ELÄMÄN PARASTA AIKAA?

JONNA TOLONEN
TEOLOGIAN KANDIDAATTI,
Helsingin yliopisto

Koko opiskeluaikani olen kuullut yhden jos toisen suusta vinkin: nauti, opiskeluaika on elämän parasta aikaa. Opiskeluaika on seikkailu, jonka aikana tavoitteet hioutuvat, muutavat muotoaan ja hakevat suuntaansa. Fuksivuodesta lähtien näennäisesti tuntuu, ettei ole vastuussa oikein mistään ja kaikki on mah-

dollista – on vapaus tehdä mitä tahansa. Kaiken taustalla on unelmista kumpuava motivaatio. On unelmia, joiden vuoksi opintotuella elossa pysyminen tuntuu ainoalta oikealta ratkaisulta. On unelmia, joiden voimin jaksaa yhä uudelleen reflektoida, ottaa selvää ja kehittyä.

Näin valmistumisen kynnyksellä minua kuitenkin mietityttää, voiko todella olla niin, että elämän paras aika on jo pian takanapäin. Tästäkö se alamäki alkaa?

Kolme viimeistä vuotta Pappisliiton opiskelijatoimikunnan jäsenenä ovat vahvistaneet käsitystäni siitä, että elämän paras aika ei pääty valmistumiseen. Ensinnäkin siksi, ettei nykyisen työelämän pyörteissä opiskelu tule päättymään maisterin papereihin. Mutta ennen kaikkea: valmistumisen jälkeen ja työelämän alkaessa opiskelun tärkein motivaatio, unelmat,

voivat vihdoinkin tulla todeksi. Liiton toiminnassa olen päässyt näkemään työelämästä nauttivia entisiä opiskelijoita, jotka refleктоivat, ottavat selvää ja kehittyvät. Niitä, jotka toteuttavat unelmiensa, joka parhaimmillaan on koko kirkon yhteinen unelma. Oikeastaan en ole enää ollenkaan varma, voiko opiskeluaika siihen verrattuna olla millään mittapuulla parasta.

Toki työllistyminen mietityttää ja aiheuttaa epävarmuutta näin valmistumisen kynnyksellä. Asiantuntija Vesa E:n työllistymiseen liittyvien kalvosulkeisten seasta löytyi tänä syksynä kuitenkin viesti, joka jäi vahvasti mieleeni. Älä lannistu. Vaikka vaikeaa työllisyystilannetta on viime vuosina alleviivattu enemmän kuin kirjaston tenttikirjoja, työn menettäminen ei ole silti edes vaihtoehto.

Älä lannistu. Opiskelujen aikana jokainen on varmasti huomannut hokenut samaa mantraa. Tuskin mikään muu sisäänrakennettu motto on auttanut yhtä varmasti selättämään klassiset kielet, gradusta puhumattakaan. Miksi sen siis tarvitsisi muuttua valmistumisen myötä? Reflektoi, ota selvää, kehity. Äläkä lannistu. Opiskelujen tärkeimpiä oppeja ei kannata jättää gradun palautuksen yhteydessä yliopistolle. Samoista toimintatavoista on hyötävä myös työhaussa ja oikeissa töissä – näin olen myös kuulut. ✕

Opiskelujen tärkeimpiä oppeja ei kannata jättää gradun palautuksen yhteydessä yliopistolle.

REFORMAATION MERKKIVUOSI SAKSASSA

– POHJATYÖTÄ TULEVIIN MERKKIVUOSIIN

Lokakuussa käynnistynyt Reformaation merkkivuosi ei tullut Saksassa monellekaan aivan puun takaa. Aiheen ympärillä on lämmitelty jo useamman vuoden ajan.

KATARIINA YLIKÄNNÖ
Projektikoordinaattori
Reformaation merkkivuosi 2017
Turun kaupunki ja Turun ja Kaarinan seurakuntayhtymä

Luther-vuosikymmenen (2008–17) aikana Saksaan on rakentunut laaja ja monialainen reformaatiotoimijoiden verkosto, joka yhdistää protestanttisia kirkkoja, Luther- ja reformaatiokaupunkeja, kristillisiä järjestöjä, yliopistollista tutkimusta sekä kulttuuri- ja matkailualojen toimijoita. Reformaation vaikutushistoriaa on avattu lukuisissa tapahtumissa ja hankkeissa monelta kannalta, vaikeita aiheita käsittelemättä. Teemoina esiin on nostettu reformaation suhde niin koulutukseen, musiikkiin, taiteeseen ja kieleen kuin myös politiikkaan, suvaitsevaisuuteen ja vapauskäsitykseen. Saksan evankelisessa kirkossa on vuosikymmenen ajan ollut käynnissä reformihanke, jossa on etsitty ruohonjuuritasolta käsin uusia tulokulmia kirkolliseen elämään ja hengelliseen uudistumiseen. Luther-vuosikymmenen jaksolle ovat sijoittuneet myös Philipp Melan-

chthonin kuoleman 450-vuotismuistojuhla (2010) ja Lucas Cranach nuoremman 500-vuotisjuhla (2015).

Viime vuosien aikana Saksassa on investoitu kymmeniä miljoonia reformaation keskeisten muistomerkkien kunnostamiseen – muun muassa Wittenbergin linnankirkko ja kaupunginkirkko tervehtivät vierailijoita uudella ilmeellä vastaretauroituina. Ja vierailijoita odotetaan runsain määrin läheltä ja kaukaa. Matkailualalla merkkivuoden turistivirtoja on visioitu samankaltaisiksi kuin vuoden 2006 jalkapallon maailmanmestaruuskisojen aikaan nähtiin. Lutherkaupunkien vastaanotto-kykyä on pyritty maksimoimaan, uusia opaita on koulutettu, ravintoloiden ja hotellien työntekijöille on tarjottu kielikurssien lisäksi myös pikakursseja reformaatiohistoriaan. Tyhjiillään olleita kiinteistöjä on kunnostettu hostelleiksi ja moni saksalaisperhe on avannut kotinsa merkkivuoden vieraille.

Kirkollisia päätapahtumia

Merkkivuoden kirkollisiin päätapahtumiin Saksassa kuuluvat Ber-

liiniin ja Wittenbergiin sijoittuvat *Saksan evankeliset kirkkopäivät* 24.–28.5.2017 ja Wittenbergissä kesäkuukausina 20.5.–10.9.2017 järjestettävä *Reformaation maailmannäyttely*. Saksan kirkkopäivillä yhdistyvät perinteisesti koko kirkon piirissä vaikuttavien ryhmittymien laaja tunnustuksellinen kirjo, eri tavoin uskovia kokoavat jumalanpalvelukset ja raamattutunnit, värikäs kulttuuriohjelma ja tunnettujen yhteiskunnallisten vaikuttajien käymät ajankohtaiskeskustelut. Reformaation 500-vuotinen historia, kirkon tulevaisuus, kansainvälinen ekumenia ja uskontojenvälinen dialogi ovat kirkkopäivien teemoja. Päivät huipentuvat Wittenbergissä Elbe-joen rannalla pidettävään päätösjumalanpalvelukseen.

Wittenbergin torilla seisova maapallon muotoinen kello laskee jäljellä olevaa aikaa siihen, kun Reformaation maailmannäyttely käynnistyy. Silloin kaupungin historiallisen keskustan ja sitä ympäröivän puistoalueen odotetaan täyttyvän eri puolilta maailmaa saapuvista ohjelmantuottajista ja näyttelileasettajista – ja tuhan-

sista vierailijoista. Näyttely kokoaa yhteen kirkkoja ja kristillisiä järjestöjä, kansainvälisiä instituutioita ja kulttuurialojen toimijoita, jotka liittyvät tavalla tai toisella reformaatioon tai ovat omalta osaltaan reformoimassa meidän aikamme maailmaa. Temaattisesti vanha kaupunki on jaettu seitsemään alueeseen, joiden teemoja ovat "tervetuloa", "Spiritualiteetti", "Globalisaatio ja yksi maailma", "Nuoriso", "Oikeudenmukaisuus, rauha ja luomakunnan varjeleminen", "Ekumenia ja uskonto" sekä "Kulttuuri". Osana maailmannäyttelyä on myös modernin taiteen "Luther ja avantgarde" -näyttely sekä Yadegar Asisin 360° -panoraamateos, joka kuvaa vaikuttavalla tavalla 1500-luvun Wittenbergin elämää ja tapahtumia. Myös Suomen evankelis-luterilainen kirkko ja Turun kaupunki ovat mukana *Wittenbergin maailmannäyttelyssä* 1.–3.7.2017 kolmen päivän ohjelmakokonaisuudella.

Kansallisia juhlanäyttelyjä

Merkkivuoden kansallisia juhlanäyttelyjä järjestetään Saksassa kolme: Saksan historiallisen museon "*Der Luthereffekt. 500 Jahre Reformation*" -näyttely Berliinissä, "*Luther und die Deutschen*" -näyttely Wartburgin linnassa Eisenachissa ja kaksiosainen juhlanäyttely "*Luther! 95 Menschen – 95 Schätze*" Wittenbergissä.

Berliinissä 12.4.–5.11.2017 Martin-Gropius-Baun tiloissa esillä oleva juhlanäyttely "*Der Luthereffekt. 500 Jahre Reformation*" luo kuvaa maailmanlaajuisesta vaikutus- ja vuorovaikutusprosessista, jonka reformaatio käynnisti ja joka on jatkunut meidän päiviimme asti. Näyttelyssä kysytään, mitä jälkiä protestanttisuus on jättänyt muihin kirkkokuntiin, uskontoihin ja

Wittenbergin torilla seisova maapallon muotoinen kello laskee jäljellä olevaa aikaa siihen, kun Reformaation maailmannäyttely käynnistyy. Näyttely kokoaa yhteen kirkkoja ja kristillisiä järjestöjä, kansainvälisiä instituutioita ja kulttuurialojen toimijoita, jotka liittyvät tavalla tai toisella reformaatioon tai ovat omalta osaltaan reformoimassa meidän aikamme maailmaa.

elämänkatsomuksiin. Miten protestanttisuus on muuttunut vuorovaikutuksessa edellä mainittujen kanssa? Ja miten ihmiset ovat omaksuneet evankelisen opin, miten sitä muovanneet, miten eläneet todeksi? Kysymyksiä tarkastellaan 1450–1600-luvun Saksan ja Euroopan, 1500–1750-luvun Ruotsin, 1600–1900-luvun Pohjois-Amerikan, 1850–2000-luvun Korean ja tämän päivän Tansanian esimerkien kautta.

Wartburgin linna Eisenachissa on matkailijoiden suosituin Lutherkohde ja siksi luonteva paikka Lutherista ja saksalaisista kertovalle juhlanäyttelylle 4.5.–5.11.2017. Lutheria on pidetty yhtenä saksalaisuuden symboleista, Wartburgin linnaa taas on kuvattu linnoista saksalaisimmaksi. Näyttely tarkastelee Saksan historian eri aikakausien tapaa käsitellä Lutheria. Taideteokset, painotuotteet, alkuperäiset käsikirjoitukset ja aikalaisten kuvaukset havainnollistavat niitä perustavanlaatuisia muutoksia, joita reformaatio on saanut aikaan taiteessa, politiikassa, uskonnossa ja ihmisten arjessa.

Kolmas juhlanäyttely on esillä 13.5.–5.11.2017 Wittenbergin Luther-talossa, maailman suurimmassa Luther-museossa. Näyttely kutsuu

tutustumaan nuoreen Lutheriin. Eri aikakaudet ovat painaneet häneen oman leimansa ja yrittäneet nähdä hänet oman aikansa ajatusten puolestapuhujana. Näyttelyssä yritetään päästä näiden käsitysten taakse, lähemmäs todellista Lutheria. Näyttelyn toinen osa esittelee 95 ihmistä, joilla on henkilökohtainen suhde Lutheriin ja hänen työhönsä. He edustavat eri aloja ja tulevat eri vuosisadoilta ja eri puolilta maailmaa – mukana ovat muun muassa **Mikael Agricola, Astrid Lindgren, Martin Luther King ja Steve Jobs.**

Saksan merkkivuoden ohjelma ei suinkaan rajoitu vain kirkollisiin päätapahtumiin ja kansallisiin juhlanäyttelyihin, vaan käsittää paljon muutakin – musiikkia, taidetta, kirjallisuutta, tutkimusta, teemajumalanpalveluksia, näyttelyjä, teatteria, lasten- ja nuortentapahtumia ja niin edelleen. Tapahtumatarjontaan voi tutustua osoitteessa luther2017.de.

Kymmenen vuoden pyhittäminen Lutherille ja reformaatiolle kertoo luultavasti saksalaisesta perusteellisuudesta. Joka tapauksessa tehty työ luo hyvän pohjan tulevalle. Saksassa nimittäin tiedostetaan hyvin, että 1517 oli vasta alkua – reformaation varsinaiset merkkivuodet ovat vielä edessäpäin! ✕

EKUMEENINEN RUKOUSHETKI NEW YORKISSA

Luterilaiset ovat pieni joukko Yhdysvalloissa,
vain pari prosenttia koko maan väestöstä.
Mutta täälläkin reformaation merkkivuotta on
valmisteltu jo useampi vuosi.

TIINA TALVITIE

Pastori, New Yorkin suomenkielinen luterilainen seurakunta

Aurinko punertaa taivaanrantaa lokakuun viimeisen päivän aamuna, kun suuntaan askeleeni Brooklynin pappilasta metroasemalle. Metro tulee jyristen asemalle ja survon itseni täpötäyteen vaunuun muiden mukana. Joudun keskelle väentungosta enkä ylety pitämään kiinni mistään, mutta metro on niin täynnä, että kaatumaan ei pääse. Kolkutelllessamme East Riverin yli eteläisen Manhattanin lasitalot kylpevät kuulaan syyspäivän auringossa.

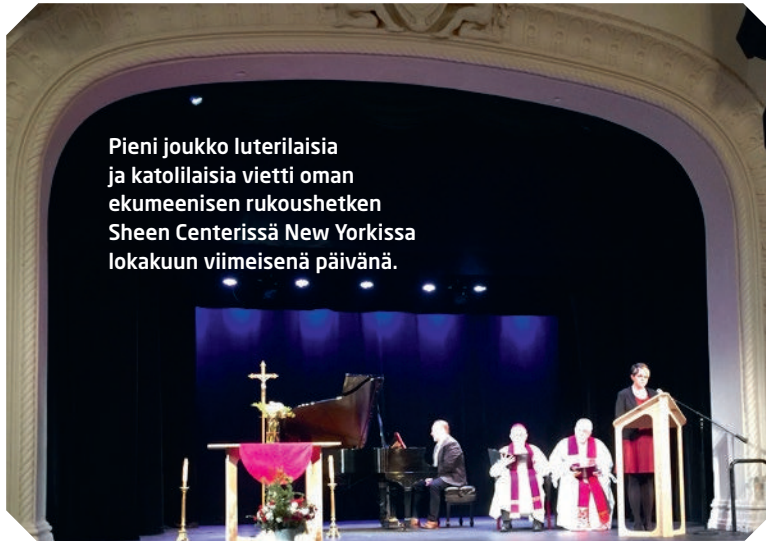
Olen matkalla Sheen Centeriin, jonne piskuinen joukko luterilaisia ja katolilaisia kokoontui seuraamaan suoraa videostreamia Lundista ja Malmöstä. Kun olimme seuranneet Lundin tuomiokirkossa järjestetyn ekumeenisen rukoushetken juhlallisine allekirjoituksineen, vietimme pienen tauon jälkeen Sheen Centerissä oman ekumee-

”

ELCassa
reformaation
muistamisen
pääpaino on
Katekismuksen
opiskelussa.

”

nisen rukoushetkemme. Rukoushetkessä saarnasivat Metropolitan New York synodin piispa **Robert A. Rimbo** ja New Yorkin katolisen arkkihiippakunnan vihkipiispa **John O'Hara**. Heidän saarnoistaan kävi hyvin ilmi miten moninaisia taustoja amerikkalaisilla on. Vihkipiispa O'Hara kertoi, että hänen iso-isoäitinsä ja isoäitinsä olivat luterilaisia. Hänen perhealbumistaan löytyy kuva iso-isoäidistä, jalassaan kumisaappaat ja kädessään lapio, kaivamassa perustuksia luterilaiselle kirkolle, jonka perustamisen hän muutaman muun luterilaisen naisen kanssa oli polkaissut liikkeelle. Tuo luterilainen kirkko on edelleen olemassa. Vihkipiispa O'Hara iloitsi siitä, että sai olla mukana tässä tilaisuudessa, ja oli varma, että hänen perheensä koko luterilainen puoli pyhien yhteydessä iloitsi suuresti kaikesta, mitä tapahtui Ruotsissa ja mitä tapahtui New

Reformaation merkkivuosi New Yorkissa

Minä luterilaisen seurakunnan pastorina tietysti näen reformaation merkkivuoden lähestymisen ja valmistelut voimakkaasti omassa työssäni, mutta New Yorkin katukuvassa se ei kuitenkaan mitenkään näy. Ei siitäkään huolimatta, että yksi kaupungin tunnetuimpia ja arvostetuimpia sairaaloita on luterilainen sairaala, jolla on useita terveysasemia ympäri kaupunkia. Kuriositeettina voinee mainita, että luterilaisen sairaalan vieressä on pieni Martin Luther -leikkikenttä (<https://www.nycgovparks.org/parks/martin-luther-playground>). Me luterilaiset olemme häviävän pieni joukko Yhdysvalloissa, vain pari prosenttia koko maan väestöstä.

Yorkin Sheen Centerissä.

Piispa Rimbo kertoi isoisästään Stanislauksesta, joka päivittäin käveli katoliseen messuun. Isoisän kuollessa piispa Rimbo oli 16-vuotias ja osallistui tämän hautausmessuun. Hän muistaa, että hänen päällimmäinen tunteensa tuossa messussa oli kateus. Kateus siitä, että hän ei ollut yksi kuoripojista, ja kateus siitä, ettei hän voinut osallistua ehtoolliselle. ”Tuosta päivästä alkaen”, kertoi piispa Rimbo, ”olen rukoillut, että tämä päivä tulisi ja että se lopulta johtaisi meidät kohti täydellistä, näkyvää ykseyttä. Niinpä tänään rukoilen teidän kanssanne, että Pyhä Henki johdattaa meidät pian uuteen päivään – uuteen päivään, jossa voimme kaikki kokoontua saman pöydän ääreen nauttimaan Herran pyhän ehtoollisen.”

Ekumeenisen rukoushetken jälkeen siirryimme kaikki kävellen läheisen katolisen kirkon tiloihin, jossa nautimme yhdessä lounasta.

Reformaation muistaminen ELCassa ja paikallisseurakunnissa

Maailmanlaajuisesti reformaation merkkivuosi potkaistiin komeasti käyntiin Lundissa, mutta monin paikoin tätä merkkivuotta on valmisteltu jo useampi vuosi, niin täällä Yhdysvalloissakin. Ensimmäiset merkkivuoteen liittyvät tilaisuudet Amerikan evankelis-luterilaisessa kirkossa järjestettiin jo elokuussa 2014. Tapahtumakalenterista löytyy mm. seminaareja, taidenäyttelyitä, konsertteja ja matkoja Saksaan.

Kokonaiskirkollisesti ELCA on avannut sekä omat verkkosi-

vut (<http://www.elca500.org>) että Facebook-sivun, jotka ovat keskittyneet reformaation muistamisen juhlintaan. Augsburg Forteress on julkaissut paljon erilaista materiaalia seurakunnille ja seurakuntalaisille juhlavuoteen liittyen. Tämän lisäksi synodit tuottavat omaa materiaalia seurakunnille, ja seurakunnat ovat tietysti luovia omassa toiminnassaan.

Pastori **Mark Erson** Manhattanin luterilaisesta St. John's-seurakunnasta (jonka tiloissa oma seurakuntamme on vuokralla) kirjoitti näytelmän ja sai viiden seurakuntalaisensa kanssa kutsun tulla Wittenbergiin esittämään sen elokuussa 2017. Viisi pientä luterilaista seurakuntaa Etelä-Manhattanilta järjesti yhdessä reformaatiohenkisen virsiillan ja meillä New Yorkin suomenkielisessä seurakunnassa aukesi pieni taidenäyttely Raamatun kuvista marraskuun lopulla.

ELCassa reformaation muistamisen pääpaino on Katekismuksen opiskelussa. **Piispa Eaton** kutsuu videotervehdyksessään jokaista luterilaista opiskelemaan Lutherin Vähää Katekismusta ja vuorostaan viemään evankeliumin sanomaan tälle vuosisadalle, omalla äänellään. Tätä varten Augsburg Forteress on julkaissut Katekismuksesta opiskeluversion sekä kirjana että mobiiliappina. Pelkkä katekismuksen teksti on ilmainen appi, mutta laajennetusta opiskeluversiosta joutuu maksamaan pari dollaria.

ELCassa pastorit silloin tällöin rakentavat saarnoistaan sarjoja. Varmasti useampi pastori jossain vaiheessa reformaation juhlavuotta pitää temaattisen saarnasarjan, jossa päivän tekstien sijaan saarna

reformation
500
1517-2017 † Faith Not Fear

”

Luterilaiset
ovat häviävän
pieni joukko
Yhdysvalloissa,
vain pari
prosenttia
koko maan
väestöstä.

”

keskittyy Katekismuksen opetukseen.

Piispan retriitti

Lokakuun viimeisellä viikolla seitsemisenkymmentä Metropolitan New York synodin pappia oli Connecticutissa koolla piispan retriitissä. Siellä piispa Rimbo johdatteli meitä reformaation muisteluun kolmen messun saarnoillaan: Yksin kirjoituksista, Yksin armosta ja Yksin uskosta.

Yhtenä päivänä saimme veisata sydämemme kyllyydestä, kun kirkkokuusikko taitavasti johdatteli meitä reformaatioajan virsiin, veisuuttaan niitä ja kertoen niiden taustoja. Henkilökohtaisesti sain moneen tuttuun virteen ja sen sanomaan aivan uuden tulokulman.

Niin ikään retriitin aikana kuusi kollegaani jakoivat oman tarinansa, oman matkansa uskossa, joka on määrittänyt heidän luterilaista identiteettiään. Jo tämä pieni ryhmä näytti toteen, ettei ole olemassa tyyppillistä polkua tulla luterilaiseksi tai tapaa olla luterilainen. Silti olemme yhtä Kristuksessa! ✕

LUTERILAISUUS VÄHEMMISTÖKIRKKONA UNKARISSA

On vaikeaa selittää, millaista vähemmistöön kuuluvan elämä on. Se on vaikeaa myös minulle, joka en syntynyt luterilaisen kirkon jäseneksi, vaan valitsin luterilaisuuden nuorena aikuisena.

Varmasti piisparamme kirjoittaisi asiasta toisin, kun hän kirkon johtajana edustaa vähemmistöämme. Toisella tavalla kirjoittaisi myös Kaakkois-Unkarin luterilaisten pakolaisten perustaman kaupungin asukas tai henkilö Luoteis-Unkarin paljon vainoja kokeneesta kylästä.

ANIKÓ DARVAS

Oppilaitospastori, Budapest, Unkari

Kun minulta kysytään, millaista on elää vähemmistökirkon edustajana Unkarissa, vastaan omista lähtökohdistani. Olen pappi ja jouduin niin yksityiselämässäni kuin työssänikin kohtaamaan sen tosiasian, etten ole syntynyt luterilaiseen perheeseen. Olen itse valinnut tämän kirkkokunnan. Käyn säännöllisesti Suomessa ja olen opiskellutkin siellä lukuvuoden. Nämä asiat ovat muokanneet minua. Lopputulos olen minä ja huomaan esimerkiksi Unkarissa valittavani usein joka päivä saapuvasta reformaatioaiheisesta sähköpostista, koska sitä tulee ihan liikaa. Toisaalta Suomessa yritän selittää ja puolustaa arvoja, jotka nousevat Unkarin luterilaisen kirkon vahvasta identiteetistä.

Kristittynä Unkarissa

Kokemukseni mukaan Suomessa kristitty on melko varmasti luterilai-

nen, ja jos ei ole, se mainitaan erikseen. Unkarissa on melkein mahdollonta olla *vain* kristitty. Tiedät olevasi, ja myös muut ajattelevat sinun olevan, jonkun kirkkokunnan jäsen – tyypillisesti roomalaiskatolilainen (runsas 50 %) tai reformoitu/kalvinisti (15 %), ehkä kreikkalaiskatolilainen (3 %) tai luterilainen (2–3 %). Mutta katolilaiset eivät osaa helposti erottaa luterilaista kalvinistista. Molemmat kuulumme kategoriaan ”meidän kerettiläiset sisaremmet”. Näin meitä tervehdittiin pari vuotta sitten eräässä ekumeenisessa juhlassa.

Ero katolilaisen ja protestantin välillä näkyy jo kielen tasolla. Katolisessa yhteisössä tervehditaan tiettyllä tavalla katolista pappia tai uskonnonopettajaa ja toisella tavalla luterilaista. Muille uskontokunnille on taas omat tervehdyksensä. Unkarin kielessä katolilaiset ja luterilaiset käyttävät eri sanoja käsitteistä

messu, ehtoollinen, saarna, konfirmaatio ja pappi. Myös eräistä Raamatun kirjoista ja Raamatun henkilöistä käytetään eri käännoksien mukaisia nimiä.

Unkarissa emme voi puhua uskonnolliseen elämäämme liittyvistä perusasioistakaan ilman, että tulisi esiin, puhummeko katolisessa tai protestanttisessa kontekstissa. Aina 1900-luvun alkuun asti katolinen ja protestanttinen oikeinkirjoituskin erosivat toisistaan, ja sukunimissä ero on säilynyt tähän päivään asti.

Enemmistön jäsenet kokevat harvoin olevansa erilaisia. Yleensä he tapaavat samaa enemmistökieltä puhuvia ihmisiä ja elävät samassa subkulttuurissa. Näille ihmisille enemmistöön kuuluminen ei ole identiteettiä muodostava tekijä. Kokemukseni mukaan tilanne on sama Suomen luterilaisten kohdalla. Mutta vähemmistöön kuuluvana koet jatkuvasti olevasi jollakin

tavalla erilainen. Kokemus on sama silloinkin, kun enemmistö suhtautuu vähemmistön edustajaan positiivisesti ja tukee häntä.

Luterilaisten ja katolilaisten vaikea suhde

Unkarin katolilaisten ja luterilaisten suhteet eivät aina toimi hyvin. Voin kertoa, että minulla on paljon positiivisia kokemuksia katolilaisista. Toisaalta katolisen kirkon suhtautuminen meihin luterilaisiin on suurin piirtein samanlaista kuin mitä yhdessä koimme Petroskoin suomalais-ugrilaisessa teologikokouksessa. Kokouksessa puhunut epäystävällinen katolinen pappi kuvaili meitä – omassa konferenssissamme, siis kotonamme – ”ison koiran varjossa haukkuvaksi koiraksi”.

Unkarissa on katolilaisia, etenkin munkkeja ja nunnia, joiden kanssa meillä on erinomaiset ekumeeniset suhteet. Toisaalta esimerkiksi katolinen arkkipiispa otti askeleen taaksepäin, kun hän kielsi ekumeeniset vihkiäiset, jotka ovat toimineet jo parikymmentä vuotta hyvin.

Reformaation merkkipäivä Unkarissa

Vahvasta luterilaisesta identiteetistä johtuen valmistaudumme innokkaasti reformaation merkkipäivään – protestanttiset kirkot ovat valmistautuneet jo vuosia. Reformaation merkeissä on pidetty lukemattomia luentoja, seurakuntailtoja, kirkollisia konferensseja, näyttelyjä, konsertteja, lapsille ja nuorille järjestettyjä kilpailuja tai tietovisoja.

Valmistautuminen ei kuitenkaan rajoitu ainoastaan kirkkoihin, myös hallituksen komitea on valmistellut jo pari vuotta reformaation merkkipäivää. Se on yllättävää maassa, joka pitää itseään katolisena. Mutta toisaalta 1500-luvulla reformaatiolla oli valtava merki-

Unkarissa ero katolilaisen ja protestantin välillä näkyy jo kielen tasolla. Katolisessa yhteisössä tervehditään tietyllä tavalla katolista pappia tai uskonnonopettajaa ja toisella tavalla luterilaista, kertoo Anikó Darvas.

”

Unkarissa on melkein mahdotonta olla *vain* kristitty.

tys niin unkarin kirjakielen syntymisessä ja laajentumisessa kuin myös unkarinkielisen kirjallisuuden ja kirjapainotaidon syntymisessä sekä koululaitoksen rakentamisessa (myöhemmin kolme unkarilaista nobelistaakin opiskeli luterilaisessa lukiossa). Vaikka ovet valtion virkoihin eivät auenneetkaan ei-katolilaisille, on protestantteihin lukeutuvia tiedemiehiä ja sivistyneistön edustajia ollut paljon myös aikaisempina vuosina, kiitos erinomaisen luterilaisten koulujen. Tätä taustaa vasten on ymmärrettävää, että reformaatio on erottamaton osa unkarin kieltä ja kulttuuria. Valtiokin tunnustaa tämän valmistautumalla merkkipäivään, mikä on samalla myös kirkkopoliittinen linjaus. ✕

Jumala ompi linnamme

Virsi 170

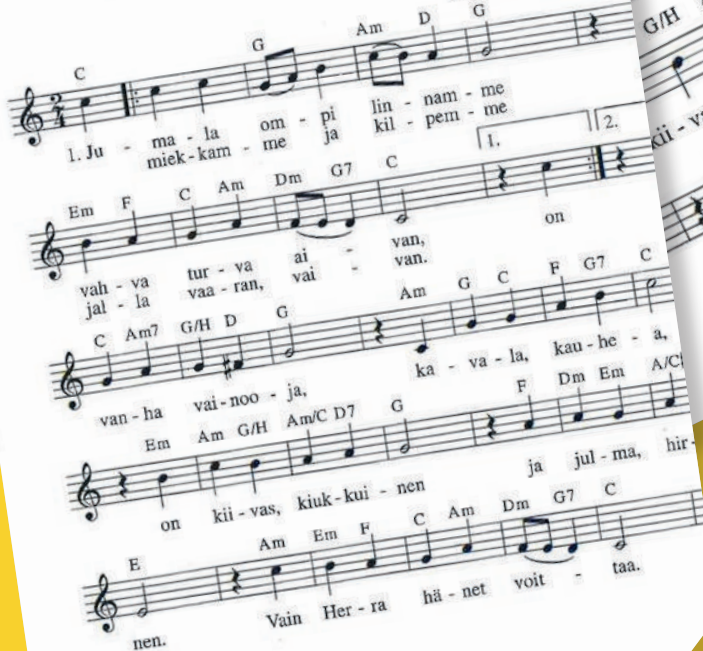
Saksalainen kansansä

Jumala ompi linnamme

Virsi 170

Saksalainen kansansä

MARTTI LUTHERIN VIRRET TAIDEMUSIIKISSA

Luterilaisella koraalilla on ollut keskeinen asema eritoten barokin ajan kirkkomusiikissa. Tästä hyvänä esimerkkinä on saksalainen Johann Sebastian Bach (1685–1750), joka hyödynsi koraaliainesta niin urkumusiikissa kuin laajassa kantaattituotannossaan. Reformaation juhlavuoden johdosta on syytä nostaa esille etenkin Martti Lutherin (1483–1546) kirjoittama virsi ”Jumala omi linnamme” (Ein feste Burg ist unser Gpft), joka ilmestyi vuonna 1529 J. Klugin kokoelmassa Geistliche Lieder. Virren sävelmää on vanhastaan pidetty saksalaisena, mutta uusimmat tutkimukset pitävät Martti Lutheria myös sävelmän tekijänä.

REIJO PAJAMO

Kirkkomusiikin emeritusprofessori,
Sibelius-Akatemia

Kun vuonna 1717 Saksassa vietettiin uskonpuhdistuksen 200-vuotisjuhlaa, **J. S. Bach** sävelsi kantaatin ”Jumala omi linnamme”, joka esitettiin Weimarissa säveltäjän itsensä johdolla. Tuosta hetkestä alkoi eräänlainen ”Jumala omi linnamme” -koraalin voittokulku. **Ludwig van Beethoven** teki sävelmästä moniosaisen kaanonin vuonna 1825. Kun säveltäjä **Giacomo Meyerbeer** tutustui koraalisävelmään, hän hyödynsi sitä oopperassaan *Hugenotit* (1836), joka kertoo Lutherin jälkeisistä uskonvainoista. Oopperan saama menestys, etenkin koraali vainotun Marcelin laulamana suututti **Robert Schumannia**, jonka tarkoituksena oli säveltää ooppera nimeltä ”Luther”.

Lutherin virsi koraalisävelmiseen esiintyy useissa romantiikan ajan sinfonisissa teoksissa. **Felix Mendelssohn** sävelsi vuonna 1830 Uskonpuhdistussinfonian, jonka viimeinen osa rakentuu virren ”Jumala omi linnamme” sävelmälle. **Otto Nicolai** hyödynsi koraalia vuonna 1848 säveltämässään kirkollisessa juhla-alkusoitossa ja **Franz Liszt** puolestaan sovitti koraalin uruille. Yksi vaikuttavimpia Lutherin koraalin pohjalta syntyneitä teoksia on **Max Regerin** säveltämä urkufantasia ”Jumala omi linnamme” vuodelta 1898, jolloin hän oli vasta 25-vuotias.

Lutherin koraalit suomalaisessa taidemusiikissa

Autonomian aika merkitsi maasamme kansallisen musiikin suurta

nousukautta. Säveltäjät **A. G. Ingelius**, **Ernst Mielck** ja **Robert Kajanus** valmistivat maaperää nuorelle **Jean Sibeliukselle**, josta muodostui kansallisen identiteetin vahva rakentaja ja karelianismin lippulaiva maamme itsenäistymistä edeltävällä sortokaudella. Kansallisen heräämisen innoittamina suomalaiset säveltäjät käyttivät 1800-luvulla teostensa temaattisina aineksina maallisia kansanlauluja. Ennen pitkää hydynnettiin myös hengellisiä kansansävelmiä ja virsisävelmiä eli koraaleja. Esimerkiksi **Selim Palmgrenin** kolmas pianokonsertto ”Metamorfooseja” (1916) pohjautuu Pohjanmaalta muistiin merkittyyt heränäissävelmään (ks. VK 1986:295). **Erkki Melartinin** Kesäsinfonian (1912) finaali huipentuu suvivirteen ”Jo joutui armas aika”. Koraaliin

päättyy myös **Ernst Mielckin** Suomalainen sinfonia ja **Heino Kasken** h-mollisinfonia - muutaman esimerkin mainitakseni.

Koraalien käytöstä suomalaisessa taidemusiikissa ei ole tehty kattavaa tutkimusta. Näin ollen selvitys Lutherin virsien esiintymisestä suomalaisten säveltäjien teoksissa ei voi olla läheskään täydellinen.

Jumala ompi linnamme

Armas Järnefelt (1869–1958) kuului suomalaismielisyydestään tunnettuun kulttuuriperheeseen. Kotimaisia musiikkiopintojaan hän täydensi Berliinissä ja Pariisissa. Järnefeltin musiikillisen uran painopisteeksi tuli orkesterinjohto. Hän toimi mm. Viipurin Musiikin Ystävien orkesterin kapellimestarina 1898–1903 tuoden mukanaan lankonsa, Jean Sibeliuksen musiikin viipurilaisten ihastukseksi. Varsinaisen elämäntyönsä Järnefelt suoritti Tukholman kuninkaallisen oopperan hovikapellimestarina 1907–32, sittemmin Suomalaisen Oopperan ja Helsingin kaupunginorkesterin kapellimestarina.

Säveltäjänä Armas Järnefelt oli lähinnä romantikko ja lyyrikko, jonka sävelkielen tunnusmerkkinä olivat luonteavat ja kauniit melodiat. Järnefeltin tunnetuimpia sävellyksiä ovat kantaatti ”Isänmaan kasvot”, jonka hän sävelsi Turun yliopiston vihkiäisiin vuonna 1927 sekä sinfoninen runo ”Korsholma”.

Sävellystä värittää saksalainen romantiikka, mutta sen temaattisina aineksina ovat kalevalalainen sävelmä ”Vaka vanha Väinämöinen” sekä Martti Lutherin virsi ”Jumala ompi linnamme”. Miksi Järnefelt valitsi juuri tämän Lutherin virren?

”

Lutherin
virsillä on
vahva asema
suomalaisessa
taiteessa.

Suomen ensimmäiset yleiset laulu- ja soittojuhlat pidettiin Kansanvalistuseuran toimesta Jyväskylässä kesällä 1884 Virosta saadun esikuvan mukaan. Laulujuhlien avajaisjuhlan päätteeksi laulettiin virsi ”Jumala ompi linnamme”. Kun Vaasassa pidettiin kesällä 1894 järjestyksessään toiset kaksikieliset laulu- ja soittojuhlat, niitä varten Järnefelt sävelsi sinfonisen runoelman ”Korsholma”. Järnefelt liitti sävellyksen partituuriin ohjelmallisen selostuksen, jonka alussa todetaan mm., että ”Korsholmaksi kutsutaan sitä paikkaa Pohjanlahden rannalla, johon ruotsalaiset ristiretkelijät pystyttivät ensimmäisen ristin Suomessa”. Teos päättyy koraaliin ”Jumala ompi linnamme”, jonka orkesteri soittaa fortissimo.

Venäläis-suomalainen säveltäjä **Ernest Pingoud** (1888–1942) oli opiskellut sävellystä mm. **Hugo Riemannin** ja Max Regerin johdolla. Hän siirtyi Suomeen vuonna 1918 ja nimitettiin vuonna 1924 Helsingin kaupunginorkesterin intendentiksi, missä toimessa hän oli kuolemaansa saakka. Pingoud piti sävellyskonsertteja Helsingissä ja Viipurissa, sen lisäksi Berliinissä saaden yleisesti positiiviset arvostelut. Hänen sävellystuotannon valtaosa on sinfonisia runoelmia, joista *Cor ardens*, *Narkissos* ja *Avaruuden laulu* muodostavat sinfonisen trilogian. Pingoud käytti ”Avaruuden laulu” -teoksessa fragmentaarisesti Lutherin virttä ”Jumala ompi linnamme”.

Filosofian tohtori **Martti Hela** (1890–1965) suoritti elämäntyönsä opettajain-koulutusosalalla toimien mm. Rauman seminaarin musiikin lehtorina sekä Kajaanin seminaarin johtajana ja Helsingin va. opettajakorkeakoulun rehtorina. Hänen suuri kiinnostuksensa kohde oli kuitenkin sävellystyö, mikä valitettavasti jäi seminaarityön varjoon. Hela oli opiskellut sävellystä **Ilmari Krohnin** johdolla ja jatkanut niitä Dresdenissä. Hänen laulusävellyksistään tunnetuimmat ovat **Simo Korpelan** runoihin sävelletyt ”Heran taistohon rohkeaan” ja ”Jeesuksesta laulan”, joista viimeksi mainittu on otettu uuteen suomalaiseen virsikirjaan (nro 276/1986). Helan sävellystuotantoon sisältyi myös useita laajamuotoisia kantaatteja sekä oratorio.

Oratorio ”Valtakunta” vuodelta 1962 on laajin Helan sävellyksistä, jonka teksti koostuu Raamattu- ja virsilainausten lisäksi kahdesta

messun ordinarium-osasta (Kyrie ja Sanctus). Kairossa käydessään Hela kirjoitti muistiin koptilaisen marttyyrikirkon sävelmistä laulun, jossa kehoitetaan tutkimaan teitä ja palaamaan Jumalan tykö. Oratorion aiheena onkin oikean tien valitseminen. Sisäisten aatteiden taistelu päättyy virteen ”Jumala ompe linnamme”. Jumalan valtakunnan tuleminen ja Jumalan tahdon tähtyminen selkenee lopuksi rauhan koittaessa maan päälle.

Lutherin virttä ovat hyödyntäneet sävellystensä temaattisina aineksina myös monet suomalaiset nykysäveltäjät kuten esimerkiksi **Ilkka Kuusisto** säveltämässään Juvan seurakunnan 550-vuotisjuhla-kantaatissa ”Kallio ja elämänpuu” (1991). **Hermann Rechberger** on tehnyt virrestä sovituksen sinfonia-orkestereille (2002). **Kalevi Aho** käyttää oopperassaan ”Hyönteiselämää” (1985–87) Lutherin virren sävelmää parodianomaisesti.

Lutherin virret Kari Tikan oopperoissa

Kari Tikka (s. 1946) suoritti Sibelius-Akatemiassa sekä oboensoiton (1969) että orkesterinjohdon (1979) diplomitutkinnon. Hän opiskeli myös sävellystä **Einojuhani Rautavaaran** johdolla. Tikka on toiminut 1960-luvulla oboistina eri orkestereissa sekä kapellimestarina Tampereen Työväen Teatterissa, Tukholman oopperassa, Radion sinfoniaorkesterissa ja Suomen Kansallisooopperassa. Hän toimi myös perustamansa Vivo-orkesterin johtajana 1986–96. Kapellimestari-Tikan roolin rinnalla kulkee vahvana myös säveltäjä-Tikka.

Kari Tikan ”läpilyöntilauluna”

Lutherin virsien vahvaa asemaa suomalaisessa taiteessa kuvastaa myös se havainto, että hänen virtensä on kaikunut taustamusiikkina monissa suomalaisissa elokuvissa kuten Tuntemattomassa sotilaassa.

Lutherin virret suomalaisissa elokuvissa

Enkeli taivaan

1939	Hätävara
1944	Suurin voitto
1955	Neiti talonmies
1962	Pikku suorasuu
1979	Ruskan jälkeen
1979	Elämän vonkamies
1986	Vihdoinkin yhdessä
1989	Talvisota

Jumala ompe linnamme -koraali soi taustana mm. seuraavissa sota-ajan dokumenttielokuvin

1944	Sellaisena kuin sinä minut halusit
1944	Kartanon naiset
1953	Kasvot kuvastimessa
1955	Pastori Jussilainen
1955	Tuntematon sotilas (ohjaus Edvin Laine)
1978	Runoilija ja muusa
1980	Täältä tullaan elämä
1980	Aurinkotuuli
1985	Tuntematon sotilas (ohj. Rauni Mollberg)

voidaan pitää Armolaulua, joka syntyi kesällä 1976 Rimforsassa Ruotsissa pidetyn kansainvälinen raamattukurssin aikana. Yksi kurssin aikana esille nousseista teemoista oli armo. Tikkaa pyydettiin säveltämään tätä aihetta käsittelevä laulu kurssin päätteeksi järjestettävään jumalanpalvelukseen. Armolaulusta, jonka sanat pohjautuvat efesolaiskirjeestä ja ensimmäisestä korintilaiskirjeestä poimituihin teksteihin, tuli lyhyessä ajassa suosituimpia uusia hengellisiä yksinlaulumme. Tikan kirkkomusiikillinen sävellystyö on sittemmin suuntautunut liturgiseen käyttömusiikkiin ja kuoroteoksiin (mm. Kantaatti Suomen Lähetysseuran 125-vuotisjuhliin 1984). Tikka on säveltänyt kolme laajamuotoista teosta: oratorion Tuhlaajapoika (1984) sekä oopperat Frieda (1995) ja Luther (2000). Ooppera ”Frieda” oli Suomen Lähetysseuran tilausteos, jossa keskeisenä musiikillisena teemana on Lutherin virsi ”Jumala ompe linnamme”. Miksi juuri tämä virsi? Ja kuka oli Frieda?

Juhannusaattoon 1868 oli Helsingin Eteläsatamaan – varhaisesta aamuhetkestä huolimatta – kokoontunut runsaasti ihmisiä. He olivat tulleet seuraamaan, kun kaksi viikkoa aikaisemmin vihityt lähetystyöntekijät olivat lähdössä ensimmäiselle matkalle suuntanaan Lounais-Afrikassa sijaitseva Amboma. Vaskitorven soittaessa ja saattojoukon laulaessa Lutherin virttä ”Jumala ompe linnamme” irtosi laiva laiturista vieden mukanaan maamme ensimmäiset lähetystyöntekijät. Tämä historiallinen tilanne inspiroi Kari Tikkaa huomioimaan oopperassaan myös Lutherin koraalin.

Yksi ensimmäisistä läheteistä oli puolestaan inkeriläissyntyinen

”

Frieda-
oopperan
alussa
"Jumala ompe
linnamme"
soi cantus
firmuksena
sellossa ja
bassossa.

Martti Rautanen (1845–1926).

Kirsti Ihmäen kirjoittama oopperan libretto kertoo Martti Rautasen Frieda-puolisosta. Frieda (**Anna Friederike Kleinschmidt**) oli syntynyt Afrikassa ja kasvanut saksalaisessa lähetysseurajaperheessä. Ambomaalla hän tutustui tulevaan puolisoonsa Martti Rautaseen. Ooppera vie katsojansa keskelle lähetyskentän tapahtumia sekä Rautasen perheen arkielämää. 1870-luvun alussa Rautanen sairastui ilmeisesti lavantautiin, mikä heikensi hänen yleiskuntoaan. Hänet valtasi masennus ja hän yritti kir-

joittaa vaimolleen jäähyväistervehdyksen, mutta ei sitäkään jaksanut. Hän avasi raamattunsa ja löysi lohdutuksen psalmin 31 sanoista: ”Sinun käsiisi minä annan henkeni. Sinä olet minut lunastanut, Herra, sinä olet totinen.”

Frieda-oopperan alussa ”Jumala ompe linnamme” soi cantus firmuksena sellossa ja bassossa kuin muistona vuoden 1868 lähtötilanteesta. Kun lähetit laivamatkan jälkeen saapuvat härkävankureilla Ambomaalle, virren teema soi ensin trumpetin soittamana, sitten kaikkien laulamana. Lutherin virsi on keskeisesti esillä oopperan kenties vaikuttavimmassa kohdauksessa, jossa Martti Rautasen johdolla suoritetaan ensimmäisten ambolaisten pappien vihkiminen. Tikka on huomionut oopperassa myös afrikkalaisen musiikkikulttuurin vaikutteita, mikä heijastuu mm. polyrytmiikan ja lyömäsoittinten runsaassa käytössä.

Frieda-oopperan saamasta suosiosta innostuneena Kari Tikka ehdotti teoksen ottamista Suomen Kansallisoopperan ohjelmistoon. Pääjohtaja **Juhani Raikinen** kehotti Tikkaa säveltämään uuden oopperan pienemmälle kokoonpanolle. Tikan mielenkiinto kohdistui tämän jälkeen uskonpuhdistaja Martti Lutheriin. Aiheen valinta pelotti aluksi, koska Luther on tutkituimpia henkilöitä maailmanhistoriassa. Mutta Lutherin persoona ja hänen värikkäät elämänvaiheensa alkoivat kiinnostaa Tikkaa yhä enemmän.

Lutherin puolison, **Katharina von Boran** myötä oopperaan saatiin myös tärkeä naisrooli. Neljän vuoden työskentelyn jälkeen Luther-ooppera oli valmis ja sai kantaesityksensä Helsingin Temppeliaukion kirkossa vuoden 2000 joulukuussa.

Päähenkilöiden lisäksi oopperassa on merkittävä rooli Saatanalla, jolle Tikka on hahmottanut neljätoista eri roolia. Säveltäjä onkin kuvannut Lutheria ilmaisulla ”Mies Jumalan ja Saatanan välissä”. Oopperassa Tikka on hyödyntänyt virttä ”Jumala omi linnamme” sekä Armolaulua. Viimeksi mainitun Luther laulaa vastauksena **Erasmus Rotterdamlaiselle**, joka penää ihmisen vastuuta ja uskonratkaisua.

Lutherin elämänvaiheisiin rakentuva ooppera muodostuu seitsemästä kohtauksesta. Säveltäjä on valinnut teokseensa viisi Luther-koraalia ja sijoittanut yhden jokaisen kohtauksen väliin. Ensimmäisen kohtauksen jälkeen yleisö laulaa kuten seuroissa ilman säestystä Lutherin psalmivirren ”Sua syvyydestä avuksi” (Aus tiefer Not). Toisen kohtauksen jälkeen yleisö laulaa pääsiäisvirren ”Kuoleman kahleet murtanut” (Christ lag in Todesbanden) ja kolmannen kohtauksen jälkeen virren ”Oi iloitkaa, te kristityt” (Nun freut euch, lieben Christen g’mein). Väliajan jälkeen, neljännen ja viidennen kohtauksen välissä kuoro, orkesteri ja yleisö esittävät jouluvirren ”Enkeli taivaan lausui näin” (Vom Himmel hoch). Lutherin koraali ”Jumala omi linnamme” (Ein feste Burg ist unser Gott) kaikuu samoin kuoron, orkesterin ja yleisön esittämänä kuudennen kohtauksen jälkeen. Kari Tikan Luther-oopperaa on esitetty kotimaan lisäksi Saksassa ja Yhdysvalloissa.

Enkeli taivaan lausui näin

Armas Maasalo (1885–1960) suoritti elämäntyönsä Helsingin Johanneksen kirkon urkurina. Sen lisäksi hän toimi Helsingin Kirkkomusiikkiopiston johtajana sekä Sibelius-Akatemiaan vuonna 1951 pe-

rustetun kirkkomusiikkiosaston ensimmäisenä johtajana. Hänen asiantuntemustaan hyödynnettiin sekä virsikirja- ja koraalikirjauudistuksessa että myös muissa kirkkomusiikin alan toiminnoissa. Maasalo tunnettiin myös säveltäjänä, ennen muuta virsien, hengellisten laulujen ja urkumusiikin sekä laajamuotoisten kuoroteosten säveltäjänä. Hänen vaikutuksensa näkyi hyvin laajasti suomalaisessa kirkkomusiikissa.

K. V. Tammisen runoon pohjautuvan laulun ”Mä kanssa enkelten” Maasalo sävelsi jo 1920-luvulla ja liitti sen vuonna 1925 julkaistuihin Jouluvesperiin. Laulun säestyksenä Maasalo käytti Lutherin jouluvirren ”Enkeli taivaan” melodiana. Vuonna 1935 ilmestyi Maasaloon **Lauri Pohjanpään** tekstiin säveltämä ”Melodraama” op. 45, jossa esiintyy myös sama jouluvirsi.

Lutherin jouluvirsi kajahtaa myös Maasaloon laajimmassa, vuonna 1945 kantaesityksensä saaneessa Jouluo-utorioriossa (op. 50). Täydelle orkesterille, kuorolle, neljälle laulusolistille, uruille ja cembalolle kirjoitetun 15-osaisen Jouluo-utorion teksti pohjautuu Luukkaan evankeliumin joulukertomukseen, jonka lomaan on sijoitettu säkeistöjä tutuista jouluvirsistä sekä Maasaloon säveltämiä **Hugo Jalkasen**, **Ilmari Salomiehen** ja **K. V. Tammisen** runoja. Tumman dramaattisen juonteen teokseen tuovat alkukuoron sota-aiheiset säkeet muistuttaen siitä, että sävellys syntyi jatkosodan aikana. Oratorion kantaesitys tapahtui Maasaloon sävellyskonser-tissa Johanneksen kirkossa 16. joulukuuta 1945 säveltäjän johdolla. Teos sai lämpimän vastaanoton ja siitä tuli kahdentoista vuoden ajaksi toistuva jouluinen musiikkitapahtuma pääkaupungissa. Kuoron

esittämää jouluvirttä seuraa tenorin laulama ”Mä kanssa enkelten”, jonka säestyksenä on Lutherin jouluvirren melodia orkesterissa. Säveltäjä halusi liittää Lutherin jouluvirren teokseensa ”sotavuosien muistona”, koska ”Juoksuhaidoissa soi jouluvirsi...”, kuten hän ilmaisi.

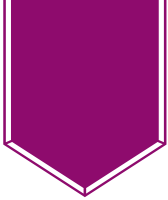
Lutherin virsien vahvaa asemaa suomalaisessa taiteessa kuvastaa myös se havainto, että hänen virtensä on kaikunut taustamusiikkina monissa suomalaisissa elokuvissa: ”Enkeli taivaan” kahdeksassa ja ”Jumala omi linnamme” yhdeksässä elokuvassa, viimeksi mainittu kenties vaikuttavimmin **Edvin Laineen** vuonna 1955 ohjaamassa elokuvassa ”Tuntematon sotilas”. ✕

Lähdeviitteet

Mikko Heinö - Pekka Jalkanen - Seija Lappalainen - Erkki Salmenhaara: Suomalaisia säveltäjiä. Otava. Keuruu 1994.
Kai Maasalo: Ernest Pingoud. Suomen Musiikin Vuosikirja 1965-66. Helsinki 1966.
Kai Maasalo: Armas Maasalo (1885-1960). Johdatus hänen elämänsä ja musiikkiuraansa. Sibelius-Akatemia. Kirkkomusiikin osaston julkaisuja 15. Helsinki 1998.
Reijo Pajamo - Erkki Tuppurainen: Kirkkomusiikki. Suomen musiikin historian lisäosa. WSOY. Porvoo 2004.
Matti Peltola: Martti Rautanen. Mies ja kaksi isänmaata. Suomen Lähetysseuran julkaisu 99. Kirjapaja.
Kerstin Smeds - Timo Mäkinen: Kai, kiau lauluni. Laulu- ja soittojuhlien historia. Otava. Keuruu 1984.
Suomalainen Musiikkilehti 1/1924.

Haastattelut

Säveltäjä Kari Tikka, tammikuu 2004.
Elokuvaneuvos Kari Uusitalo, elokuu 2005.

WITTENBERGIN LINNANKIRKON KANTTORIT JUHLAVUODEN KYNNYKSELLÄ

Olen Thomas Herzer ja yhdessä vaimoni Sarahin kanssa olemme työskennelleet kanttoreina Linnankirkossa sekä kirkkomusiikin opettajina Wittenbergin seminaarissa (Wittenberg Seminary) vuodesta 2003. Linnankirkon oveen Martti Luther naulasi 95 teesiään ja tähän kirkkoon hänet on myös haudattu. Sen vuoksi Linnankirkossa on aina vierailut kävijöitä kaikkialta maailmasta.

THOMAS HERZER

Linnankirkon kanttori, Wittenberg,
Saksa

Linnankirkosta on tulossa entistä selkeämmin pyhiinvelluskohde. Hyvä esimerkki tästä on omien jumalanpalvelustemme lisäksi pidettävä viikoittainen englanninkielinen jumalanpalvelus, joka järjestetään kansainvälisille vierailijoille toukokuusta lokakuuhun. Kävijöiden määrä on edelleen lisääntynyt toukokuusta 2016 alkaen, jolloin kirkko yli kolmivuotisen korjausjakson jälkeen avasi ovensa vierailijoille.

Teemme jokapäiväisen työemme seurakunnassamme ja seminaarissa, mutta sen lisäksi meillä riittää työtä Linnankirkon kasvavien vierailijamäärien kanssa. Kun ovet avataan normaalina arkipäivänä, kirkko täyttyy yleensä nopeasti.

Saamme paljon pyyntöjä urkuilta, kuoroilta ja muilta kirkollisilta ryhmiltä ympäri maailmaa. Kaikki haluaisivat laulaa Linnankirkossa. Vuonna 2017 olemme suunnitelleet toteuttavamme urkuseityksen tiistaisin ja torstaisin kes-

kipäivällä, sekä kuoroesityksen lauantaisin kello kolme iltapäivällä toukokuusta lokakuuhun.

Konserttijat on melkein kokonaan varattu musikaalisille vieraillemme, omille urkukonserteille sekä Linnankirkon seurakunnan musiikkiryhmille. On suuri haaste koordinoita konserttitarjontaa ja ajoittain tunnemme tyytymättömyyttä, että meistä on tullut enemmän tapahtumanjärjestäjiä kuin muusikoita.

Mitä vierailijat odottavat Wittenbergistä? Moni kokee, että on etuoikeus laulaa Linnankirkossa, kuulla teesioven takana ja Martti Lutherin haudan vieressä.

Työtä maallistuneessa yhteiskunnassa

Tähän mennessä en luultavasti ole kuvaillut kovin yllättäviä asioita. Moni lukija kuitenkin saattaisi yllätyä siitä, että elämme ja työskentelemme erittäin maallistuneessa yhteiskunnassa. Wittenberg sijaitsee keskellä entistä Itä-Saksaa, yhdellä niistä alueista, joilla ihmisillä maailmanlaajuisesti on vähiten minkäänlaista kristillistä uskoa.

Kirkkoon kuuluu 15 prosenttia väestöstä. Linnankirkon seurakunnassa on noin 130 jäsentä. Kuoroissa ja musiikkiryhmissä (gospelkuoro, kamarikuoro, käsikellokuoro, vaskiyhtye) on yhteensä noin 100 jäsentä, joista monet eivät ole Linnankirkon seurakunnan jäseniä, eivätkä monet lainkaan kirkon jäseniä. He tuntevat kuitenkin kuuluvansa Linnankirkkoon. Kirkkomusiikki on todella hyvä keino yhdistää sekulaari yhteiskunta kirkkoon. Eikö tämä jokapäiväinen työ olekin paljon tärkeämpää kuin kaikki tulevat suuret tapahtumat ensi vuonna? Vuoteen 2017 sisältyy vaara, että se toimii kuin tulipalo: Se on ohi yhtä äkkiä kuin tulipalo, joka on polttanut kaiken altaan. Haaste meille Linnankirkossa juuri nyt on olla hyviä isäntiä tällä erityisellä ajanjaksolla, mutta pitää kaikki pienet ”tulet” palamassa. Jos onnistumme siinä, voimme todella sanoa, että olemme löytäneet arvokkaan tavan juhlia reformaation 500-vuotismerkkipäivää.

Kalenteri ennen ja jälkeen vuoden 2017

Lopuksi kerron, miltä tyypillinen päiväkalenterimme näyttää ennen ja jälkeen vuoden 2017.

Seminaarin opettajina johdamme päivittäin ”keskipäivän lauluhetken” tulevien pastoreiden kanssa. Lauluhetkessä opetamme heille uusia ja vanhoja virsiä. Korostamme, kuinka tärkeää laulu on heidän hengelliselle elämälleen. Opetamme myös liturgista laulua.

Linnankirkossa on kaksi vokaalikuoroa. Suuri 60 laulajan gospelkuoro on erittäin aktiivinen ja laulaa jumalanpalveluksissa sekä konserteissa. Pienempi 20 laulajan kamarikuoro esiintyy useimmiten kuukausittain Iltalaulu-sarjassamme.

Instrumentaalisia kokoonpanoja meillä on käsikelloryhmä ja vaskiyhtye, joissa molemmissa on kymmenen soittajaa.

Linnankirkon parvella ovat kauniit historialliset urut, jotka on rakentanut Friedrich Ladegast vuonna 1863. Uruissa on 57 äänikertaa, neljä sormiota ja jalkio. Tämä soitin viehättää urkureita ympäri maailman. Kirkon etualalla ovat myös uudet kuoriurut, jotka on rakentanut potsdamilainen Schuke-urkurakentamo. Niissä on 16 äänikertaa, kaksi sormiota, jalkio ja siirrettävä soittopöytä. Niitä käytetään pääasiassa kuorojen säestyksissä sekä kirkon kuorialueella järjestettävissä hartauksissa.

Thomas ja Sarah Herzer ovat työskennelleet kanttoreina Wittenbergin Linnankirkossa vuodesta 2003.

Kirkkomusiikki on todella hyvä keino yhdistää sekulaari yhteiskunta kirkkoon.

Vuonna 2012 kamarikuoromme teki matkan Suomeen ja osallistui Jyväskylän kuorofestivaaliin. Se oli mahtava kokemus. Gospelkuoro on ollut jo kaksi kertaa Yhdysvalloissa esiintymässä. Kansainväliset suhteet ovat tärkeä osa musiikkitoimintaamme. Jos haluat tulla vierailemaan Linnankirkossa urkurina tai kuorosi kanssa, ota rohkeasti yhteyttä meihin: musikschlosskirche@gmx.de. Ehkä vuonna 2018 tai sen jälkeen olisi hyvä ajankohta... ✕

PAPPISLIITON OPINTOMATKA SAKSAAN LUTHERIN JALANJÄLJILLÄ

Reformaation juhluvuoteen on Saksassa satsattu. Vähäisetkin Lutheriin liittyvät paikat on kunnostettu. Minne Martti on poikennut, siellä on Luther-katu tai Luther-patsas. Elämänsä aikana Martti asui kuudessa kaupungissa eli Eislebenissä, Mansfeldissä, Magdenburgissa, Eisenachissa, Erfurtissa ja Wittenbergissä. Vierailijoihin on valmistauduttu. Kaupoissa on reformaatioon liittyviä tuotteita. Esitteisiin on panostettu. Matkamme oppaan Esko M. Laineen innostunein sanoin ”kirkontornitkin tervehtivät meitä.”

SIMO LAMPELA

Kirkkoherra, Muuramen seurakunta

Lutherin vanhemmat olivat kotoisin Morasta. Isä **Hans Luder** oli perinnöttömäksi jäänyt talonpoika. Äidin nimi oli **Margareta**. Vanhemmat muuttivat Eislebeniin vähän ennen Martin syntymää 10.11.1483. Hänen syntymäkotinsa on yksi Saksan vanhimista kotimuseoista. Lapsi kastettiin seuraavana päivänä eli pyhän Martinus Toursilaisen päivänä. Kastekirkko, Pyhä Pietarin ja Paa-valin kirkko, sijaitsee lähellä syntymäkotia. Perheeseen syntyi Martin jälkeen vielä seitsemän lasta.

Lutherin vanhemmat muuttivat pian kaivoskaupunki Mansfeldiin. Isä Hans hankki elantonsa kaivosalalla. Kaupungin ympäristössä näkyikin kaivostoiminnan jälkiä. Perhe omisti Mansfeldissä ison kaupunkikiinteistön, josta osa on vielä jäljellä. Isä Hans valittiin kaupungin luottamustehtäviin. Luthe-

rin taustaan yrittäjäperheen lapsena liittyi jännitteitä suhteessa maakreiviin. Luther kritisoi kreiviä raskaista veroista.

Mansfeldistä Luther sanoi, että se opetti minut puhumaan, lukemaan ja ymmärtämään latinaa. Tällä hän viittasi kahdeksaan kouluvuoteensa kaupungissa. Koulu jatkui vuoden Magdeburgissa, mutta sitten teini-ikäinen Martti lähetettiin Eisenachiin. Täällä hän vietti kouluvuodet 1498–1501 sukulaisensa **Ursula Cottan** hoivissa. Myös täällä esitellään Lutherhausia.

Yliopisto-opinnot ja lupaus pyhää Annalle

Kodin vauraus antoi vanhemmille mahdollisuuden lähettää Martti Erfurtin yliopistoon. Isä toivoi pojastaan juristia. Niinpä Martti kirjoitautui yliopistoon opiskelemaan lakia. Hän menestyi opinnoissaan ja

valmistui maisteriksi v. 1505. Opiskelu sai kuitenkin uuden suunnan. Luther joutui kesällä 1505 vierailullaan vanhempiensa luona ukkosmyrskyyn Stotterheimissa. Hädässä hän pyysi apua pyhältä Annalta. Vastineeksi pelastumisestaan Luther lupasi ryhtyä munkiksi. Tänäpäin paikalla sijaitsee ruotsalaisten pystyttämä muistokivi.

Matka Erfurtin yliopistolta paikalliseen augustinolaiseremiittien luostariin on tosi lyhyt. Henkisesti matka oli ehkä pidempi. Nimestään huolimatta nämä toimivat kaupungissa. Luostari oli Lutherin hengellisen ja teologisen elämän kasvupaikka. Hän osallistui luostarin säännölliseen hengelliseen elämään, opiskeli teologiaa ja kieliä – yksinkertaisesti kilvoitteli. Tänäpäin luostarissa toimii evankeelinen keskus. Siellä esitellään Lutherin munkinkammiota. Hänet vihittiin papiksi

Pappisliitto teki opintomatkan Saksaan Lutherin jalanjäljille lokakuussa. Opintomatkalaiset kokoutuivat ryhmäkuvaan augustinolaisuostarin pihalle Erfurtissa.

läheisessä Erfurtin tuomiokirkossa 1507.

Professoriksi Wittenbergiin ja reformaatio

Luther sai pappisvihkimyksensä jälkeen 1508 siirron Wittenbergin pienen yliopistoon. Hänet määrättiin hoitamaan siellä Raamatun selitysofin professuuria. Tämän lisäksi hän toimi kaupungin Pyhän Marian kirkon saarnaajana. Täällä Luther eli ja opetti 36 vuoden ajan.

Opetustointa hoitaessaan Luther etsi sisäistä rauhaa. Paavalin kirjeitä tutkiessaan hän löysi vastauksen: pelastus on Jumalan lahja

”

Martista on moneksi. Meille hän on reformaattori ja vaikuttava teologi.

Kristukseen uskoville. Samanaikaisesti myytiin aggressiivisesti aneita paavin ja vaaliruhtinaan talouden paikkaamiseksi. Niitä mainostettiin sanomalla: ”Kun raha kirstuun ki-lahtaa, niin sielu taivaaseen vilah-taa.” Luther löytönsä mukaisesti kiisti aneiden merkityksen. *”Ane ei anna anteeksi ainoatakaan syntiä, rauhan voi saavuttaa Kristuksen sanassa uskon kautta.”*

Luther halusi saada selkeyttä asioihin. Siksi hän julkaisi teesinsä ja lähetti ne kirkollisille esimiehilleen ja muutamille ystävilleen lokakuussa 1517. Hän tuomitsi teesseissään anekaupan. Wittenbergin

linnankirkon ovea esitetään paikana, jossa Luther julkaisi 95 teesiään.

Lutherin teeseistä tuli se kipinä, joka sai reformaation liekin syttymään. Kyseenalaistamalla anekapin Luther koski paavin ja vaaliruhtinaan tuloihin. Virallinen kirkko oli taipumaton. Se vaati munkiltaan kuuliaisuutta ja perumaan osan teeseistä. Luther torjui vaatimuksen ja alkuvuodesta 1520 hän poltti saamansa bullan Wittenbergissä. Wittenbergin linnankirkossa sijaitsevat tänään Lutherin ja Melanctonin haudat.

Lainsuojattomaksi Wormsin valtiopäivillä

Lutherin opetus levisi nopeasti. Samoihin aikoihin kehitetty uusittu tapa painaa kirjoja nopeutti reformaation sanoman eteenpäinmenoa. Hän sai mahdollisuuden vastata opetuksestaan Wormsin valtiopäivillä 1521. Keskustelun jälkeen keisari ja valtiopäivien enemmistö kielivät häntä levittämästä oppeaan. Luther sanoi: *"Jos minun ei Raamatulla tai järkisyin osoiteta erehtyneen... en voi enkä halua peruuttaa mitään. Omatuottoni on sidottu Jumalan sanan..."* Luther tuomittiin kerettiläiseksi ja valtionkiroukseen. Hänen kirjansa määrättiin poltettaviksi.

Lutherin suojelija vaaliruhtinas **Fredrik Viisas** vei kuitenkin suojattinsa turvaan Wartburgin linnaan. Siellä piileskellessään Luther käänsi Uuden Testamentin saksan kielelle vuosina 1521–22. Linnassa näytetään tänään Lutherin työhuonetta.

Avioliitto ja reformaation eteneminen

Luther jätti luostarin 1522. Vaaliruhtinas **Juhana Horjumaton** lahjoitti luostarin 1524 Lutherille.

”

Lutherin teeseistä tuli se kipinä, joka sai reformaation liekin syttymään.

Tämä jatkoi opetustoimintaansa entisessä luostarissa. Hän avioitui köyhtyneeseen aatelissukuun kuuluvan entisen nunnan **Katharina von Boran** kanssa 1525. Perheeseen syntyi kuusi lasta. Katharina vastasi perheen taloudesta. Perheen ruokapöydän ympärille kokoontui päivittäin runsaasti opiskelijoita ja vieraita. Naapurissa sijaitsee myös **Philipp Melancthonin** koti.

Sairas Luther lähti alkuvuodesta 1546 sovittelumatkalle Eislebeeniin. Soviteltavana oli maakreivin suvun riitoja. Luther onnistuikin tehtävässään. Eislebenin Pyhä Andreaksen kirkossa 63-vuotias Luther piti viimeiset saarnansa. ”Paljon minulla olisi vielä sanottavaa teille, mutta

antaa olla.” Lutherilla ei ollut voimia palata kotiinsa. Hän kuoli Eislebenissä 18.2.1546 kaupunginkirjuri Drachstedin talossa. Hänen kuolinvuoteensa vieressä olivat mm. hänen poikansa **Paul** ja **Martin** sekä työtoveri **Justus Jonas**.

Muita Martin jälkiä

Martista on moneksi – seitsenpäiseksi – häntä on kutsuttu. Meille hän on reformaattori ja vaikuttava teologi. Monelle saksalaiselle hän on suuri saksalainen. Talonpoikaisodan siunaajana ja juutalaisvastustusten mielipiteiden esittäjänä hän saa aiheellista kritiikkiä. Reformaatio vaikutti kirkkoon, teologiaan, köyhäinhoitoon, yhteiskuntajärjestykseen, kulttuuriin, kieleen ja kansanopetukseen.

Lutherin kirjoitustyöt kehittivät saksan kieltä. Vuonna 1522 evankelisissa kirkkoissa jumalanpalveluskieleksi tuli saksa. Luther oli musikaalinen ja hän sävelsi useita lauluja. Evankelisten seurakuntien voimaksi nousi virsilaulu. Luther oli myös aktiivinen yhteiskunnallinen vaikuttaja. Köyhäinhoidon reformi oli osa Lutherin aloittamaa reformaatiota.

Lutherin suhde juutalaisiin oli ambivalentti. Nuorena hän suhtautui ymmärtäväisesti heihin. Myöhemmin hän kirjoitti kirjoituksen ”Juutalaisista ja heidän valheistaan”. Poikkesimme matkalla Buchenwaldin työleiriin. Tätä paikkaa voidaan ainakin jollakin tavalla pitää Lutherin jälkivaikutuksena. **Dietrich Bonhoeffer** oli täällä vankina ennen Flossenburgissa tapahtunutta kuolemantuomiota.

En kuvailisi Saksaa Seppo Rädyn sanoin. Siellä on paljon tuttua, paljon uutta ja monia asioita, jotka hämmäntävät. ✕

Aikaa olla ja ihmetellä

Eläkeläispappi katselee kalenteristaan lähestyvää joulua levollisesti. Hän suunnittelee osallistuvansa tilaisuuksiin, mutta virkavastuusta vapaana ja huolettomana seurakuntalaisena. Tosin kaupunkilaispappina en kokenut joulua työelämässäkään erityisen kiireiseksi ajaksi. Se johtui perheneuvontatyön vuosista ja siitäkin, että minulla oli seurakuntatyössä joulupuheet tulosettuina jo viikko ennen joulua ja puolisoni toimi jouluuhmisenä siivous- ja ruokapuolella saman kaa-

van mukaan. Vaikka eläkkeelle siirtyminen on yksi elämän mullistavimmista muutoksista, niin monet rutiinit sentään jatkuvat entisellään. On ylläpidettävä kuntoa, siivottava, säilöttävä marjasato jne. Minulla Pappisliiton hallituspaikka on vaihtunut kaupunkilähetyksen hallitustyöskentelyksi, ja sen sijaan että suunnittelisin Pirkanmaan teologien kokoontumisia, vastaan nyt osaltani paikallisten senioriteologiiden tai senioriperheneuvojien tapahtumista.

Mielestäni eläkepapin ”virka” on ihanteellinen. Työtäkin voi tehdä halutessaan. En kärsi siitä, että minut joku kaupungilla tunnistaa, jos hän vain esittelee kiltisti itsensä. Eläkepäivät tarjoavat mahdollisuuden muisteluun eri viitekehyksissä, tutkimiseen ja yhteenvedon tekemiseen eletystä elämästä. Voi tutustua uudelleen kurssikavereihinkin, joihin ei ehkä kiireisen opiskeluaajan tai muiden syiden vuoksi kyennyt aikanaan tutustumaan. Herätysliikkeet ja poliittiset mielipiteet eivät enää muodosta sellaisia raja-aitoja kuin kiihkeinä 60- ja 70-luvun vuosina.

Vapaa-ajan asunnon metsänhoito on jumalallista työtä. Katsot, onko kyse havu- vai lehtipuusta, onko latvalla riittävästi elintilaa ja onko runko suora. Jos jäljellä on kaksi samanlaista lähekkäin, toinen vain otetaan ja toinen jätetään. Toinen antaa kasvutilaa toiselle. Ellei niin tehdä, kumpikaan ei pääse kukoistamaan.

Työaikanaikin matkustelin paljon mm. Pappisliiton matkoilla. Onnek-

JUHANI VIRTALA
Rovasti ja pappi

seni terveyteni sallii jatkaa harrastusta. Teimme vaimon kanssa jopa seitsemän viikon matkan Aasiaan ja Uuteen Seelantiin, jossa tapasimme vaihto-oppilaana olleen tyttärentyttemme. Seitsemän lapsenlapsen kasvun seuraaminen on yksi hieno elementti tässä elämänvaiheessa.

Laulan joskus projektikuoroissa, soittelen virsiä pianolla ja trumpettilla. Miksiköhän en harjoitellut trumpetin soittoa silloin, kun minulla oli vielä kirkon avaimet taskussani? Nyt vähän säälin naapureitani.

Muistisairaudesta kärsivä 93-vuotias äitini kyselee usein, että onko se saarnaaminen vaikeata? Ei se ole papin työssä vaikeinta, vastaan. Vaikeampaa on kuunnella ja panna täytäntöön.

Mitä toivottaisin kollegoileni? Rohkeutta monessa eri merkityksessä! ✕

Vaikka eläkkeelle
siirtyminen on yksi elämän
mullistavimmista muutoksista,
niin monet rutiinit jatkuvat
entisellään.

KIRKKO JA VANHUSTENHOITO

Saadessani tiedon valinnastani vuoden papiksi olen kertakaikkisen yllättynyt ja hämmentynyt. Olen yksi ruohonjuuritason tuntematon sairaalapappi, jonka työ ei saavuta julkisuutta eikä herätä suurta huomiota. Pian hämmennyksen jälkeen löytyi kuitenkin ilo: niitä asioita, joita olen pyrkinyt työssäni pitämään esillä ja joiden puolesta olen puhunut ”sopivalla ja sopimattomalla ajalla” pidetään ilmeisesti tärkeinä laajemmaltikin. Samalla heräsi ajatus, että tämä nimitys suo mahdollisuuksia noiden asioiden esillä pitämiseen. Olen siis myös hyvin kiitollinen.

MERJA HÅLLFAST

Sairaalapastori, Helsingin seurakuntayhtymä

len aina pitänyt vanhuksista ja viihtynyt heidän seurassaan. Olen mielelläni jo lapsena kuunnellut

heidän tarinoitaan, kertomuksia ja kokemuksia menneistä ajoista. Arjen historian näkökulma on ollut minulle aina itsestään selvä asia. Nykyhetkellä on aina taustansa, eikä mikään tässäkään mielessä ole sattumaa. Vaikka ajatus onkin ehkä kliseinen, uskon kuitenkin, että historian tunteminen auttaa ymmärtämään tätä hetkeä ja löytämään ratkaisuja eteenpäin. Ehkä ajauduin jo liian kauas itse asiasta: vanhuksesta, heidän hoidostaan ja henkisestä sekä hengellisestä tukemisesta kirkon työssä. Siis takaisin. Lääketieteen tehtävänä on ollut etsiä keinoja sairauksien hoitoon ja kärsimysten lievittämiseen. Työtä on tehty sinnikkäästi ja menestyksekkäästi, mutta mikä onkaan nyt tuloksena: ihmiset elävät pidempään ja terveempinä kuin koskaan aiemmin (ainakin osassa maapalloa). Missio on toteutunut niin hyvin, että nyt vanhukset ovatkin ongelma ja kestävyysvajeen aiheut-

tajia! Missä on menty vikaan? Vai onko?

Me olemme jokainen oman historianamme muokkaamia. Syyt ja seuraukset ulottuvat myös aiemmista sukupolvista meidän elämäämme. Kannamme mukanaamme aikaisempien polvien traumoja ja triumfeja. Osa tästä kaikesta on tiedostettua, osa piilossa ajatuksiltamme. Oma elämänhistoriamme ja kokemuksemme muokkaavat meitä myös.

Kaikki tämä ja osittain omat tietoiset valintamme ovat tehneet meistä niitä ihmisiä, joita olemme ja sillä paikalla missä olemme. Näitäkin asioita olen joutunut miettimään ajatellessani, miksi niin innokkaasti, usein kiihkeästikin, reagoin heikommassa asemassa olevien ihmisten tilanteisiin. Työssäni nämä ihmiset ovat diakonisen vanhustyön asiakkaita, monisairaita, köyhiä ja itseltäänkin kadoksissa olevia eli muistisairauksia sairastavia ihmisiä.

Toimintaympäristön muutos ja haasteet

Konkreettisesti tämä on näkynyt työssäni Helsingin seurakuntien sairaalasielunhoidossa geriatrian työ-

alalla. Terveystenhoito on ollut ja on edelleen suurten muutosten tilassa. Tämä heijastuu erityisesti myös yhä kasvavan vanhusväestön tilanteeseen. Yleinen, valtakunnallinen suuntaus on, että vanhukset asuisivat mahdollisimman pitkään kotona sinne vietävän avun turvin.

Taustalla on hoidon inhimillisyyteen liittyvien asioiden rinnalla vahvasti myös talouteen liittyviä näkökohtia. Usein puhutaan säästöistä, mutta tosiasiaa on pitkälti kysymys maksajien ja markkinoiden uudelleen järjestelystä.

Vanhusten laitospaikkoja on vähennetty voimakkaasti, palvelutaloasumista ja kotihoitoa lisätty. Seurauksena on ollut, että yhä enemmän yhä huonokuntoisempia vanhuksia asuu kotona yksin tai iäkkään omaishoitajan kanssa kotihoidon ja mahdollisesti läheisten tukemana.

Rinnan edellä kuvatun kehityksen kanssa pyritään myös siihen, että ihminen saisi kuolla siellä, missä on elänyt eikä kuoleman lähestyessä tehtäisi tarpeettomia ja rasittavia siirtoja tutusta asuinpaikasta sairaalaan. Tästä taas seuraa se, että kotihoidossa, palvelutaloissa

ja hoivayksiköissä hoidetaan yhä enemmän saattohoitopotilaita tarvittaessa kotisairaالاتasaisen avun turvin.

Muuttunut tilanne herättää kysymyksen, miten henkinen ja hengellinen apu ja tuki tavoittaa edellä mainitut ryhmät, jotka aiemmin voitiin kohdata eri hoitoyksiköissä.

Helsingin sairaalasielunhoidon ja diakonian yhteisessä nelivuotisessa projektissa, jossa olen toiminut, pyrittiin omalta osaltaan selvittämään ja löytämään keinoja tähän haasteeseen vastaamiseksi. *(Muut kaikki hylkää, Yhteisen seurakuntatyön ja seurakuntien mahdollisuudet vanhus-ten avohoidon ja kotisairaalan asiakkaiden henkisiin ja hengellisiin tarpeisiin vastaamisessa, 2013–2016)*

Projektissa pyrittiin lisäämään yhteistyötä kirkon ja terveydenhuollon henkilöstön välillä, parantamaan tiedonkulkua ja lisäämään eri ryhmien tietämystä kumppaneiden työn sisällöistä. Salassapitovelvollisuus asettaa tiukat ehdot sille, miten seurakuntalaisten ja asiakkaiden tarpeista ja toiveista voidaan muille toimijoille kertoa. Etenkin Helsingin kaltaisessa toimintaympäristössä vanhuksat ovat vaarassa hävitä tietymättömiin. Tarvittaisiin määrätietoisia ennakoivia keinoja, jotka takaisivat yhteyksien säilymisen. Tässä seurakuntien rooli on ensiarvoisen tärkeä.

Kuka on minun lähimmäiseni?

Huonokuntoiset vanhuksat, erityisesti muistisairaats, ovat pitkälti muiden avun ja kiinnostuksen armoilla. Nykyiset vanhusikäpolvet ovat oppineet tyytymään osaansa eivätkä vaatimaan oikeuksiaan. Nuoremmilla, meillä, on vastuu heidän elämänsä laadusta. Seurakunnilla tulisi olla vastuu kaikkien jäseniensä hengellisestä hoidosta.

Projektissa aloitettiin saattohoi-

JATKA KESKUSTELUA
FACEBOOKIN
AKITAATTORISSA

Olisiko kirkon mahdollista ottaa ympäristökysymysten rinnalle myös vanhuskysymys, eli laajemmin kysymys ihmiskuvasta, kysyy Merja Hållfast.

don vapaaehtoisten koulutus ja toiminta julkisessa terveydenhuollossa Helsingissä. Suuren kiinnostuksen ja alkuinnostuksen jälkeen havaittiin, miten sekä ajallisesti että ajatuksellisesti sitoutuneiden vapaaehtoisten saaminen mukaan tällaiseen toimintaan on vaikeaa. Vastaisuudessa tällainen vastuunkanto tulee kuitenkin olemaan välttämätöntä, palkattuihin työntekijöihin ei ole yksinkertaisesti yhteiskunnassa varaa.

Meidän aikamme ja länsimainen ajattelutapa suosivat nuoruutta, nopeutta, tehokkuutta ja kasvua. Merkkejä etenkin kasvuun suhtautumisessa on jo näkyvissä – pakon edessä. Olisiko kirkon mahdollista ottaa ympäristökysymysten rinnalle myös vanhuskysymys, eli laajemmin kysymys ihmiskuvasta. Nyt ihmiselämä nähdään aluksi nousevana ja keskipäivän jälkeen laskevana kaarena. Mutta on kulttuureja ja näkemyksiä, joissa tuota laskua ei ajatella tapahtuvan. Silloin myös ihmisen arvo kasvaa koko elämän

ajan. Silloin koko elämää ei mitata nuoruudesta tulevilla, ja nuoruuteen sopivilla, mittareilla.

Viime vuosina on suurissa kaupungeissa ja erityisesti pääkaupunkiseudulla kirkosta eroaminen lisääntynyt. Kirkon ja seurakuntien talous on aivan uudenlaisten haasteiden edessä. Toimintaa on arvioitava uudelleen ja mietittävä toimintatapoja. Runsauden kääntyessä niukkuudeksi tulisi entistä vakavammin miettiä, mitä kirkossa tulee tehdä, mikä on luovuttamatonta ja kirkon olemukseen kuuluvaa. Onko yksinomaan hyvä, että etsitään uusia toimintamuotoja vai onko tarpeen myös palata perusteisiin. Kirkon sanoma armosta, rinnalla kulkeminen, kohtaaminen, rakkaus otetaan edelleen vastaan sairauden, avuttomuuden ja kärsimysten keskellä. Eikö kirkon paikka ole juuri siellä?

Siunattua ja hoitavaa joulua toivottaen! ✕

Kirjoittaja on Vuoden pappi 2016.

KIRKKOMUSIIKKI ETSII SUUNTAA POHJOISMAISSA

Suomen konsertissa oltiin perinteisillä linjoilla: kamarikuoro Gloria lauloi Timo Nuoranteen johdolla viime vuosisadan suomalaisten säveltäjien kuoroteoksia.

Ruotsi on usein ollut esikuvana kirkkomusiikissakin, joten Suomesta lähdettiin joukolla Pohjoismaiseen kirkkomusiikkisymposiumiin, joka pidettiin Göteborgissa 8.–11.9. Paikalla oli lähes 1 500 Pohjolan kirkkomusiikkiaktiivia, jotka täyttivät jo avajaisissa Vaasakirkon viimeistä sijaa myöten. Yleisteemana oli "Kirkkomusiikin voima", mutta paljon pohdittiin myös "muistinmenetystä", joka näyttää vaivaavan kirkkoa. Johdatuksena pohdintoihin oli osanottajille jaettu Henrik Tobinin kirja Ett gemensamt kosmos.

SAKARI VILPPONEN
Eläkekanttori, Kirkkomusiikki-lehden päätoimittaja, Joensuu

Symposium sisälsi peräti 88 tapahtumaa. Kirkkojen ohella kokoontumispaikkana oli musiikkikorkeakoulu Artisten, johon oli sijoitettu lähes kaikki seminaarit, luennot ja mestarikurssit sekä monia uutuuksia sisältävä nuotti- ja kuorotarvikenäytely. Mukana oli myös SKUL:n ja SKML:n Yhteiskustannus.

Suomenkielinen työ Göteborgissa

SKUL:n parikymmenhenkinen ryhmä saapui **Eero Annalan** johdolla perille jo päivää ennen virallista aloitusta. Ehdimme siten tutustua hiukan Ruotsin kirkon suomenkieliseen toimintaan Göteborgissa. Esittelijänä oli seurakunnan kirkkomuusikko **Jani Fleivik**. Hiukan yllätyimme, kun hän kertoi olevansa varsinaiselta koulutukseltaan sellisti ja orkesterimuusikko.

Seurakunnassa eletään nyt murrosvaihetta. Toiminnassa on mukana yhä vähemmän 60-luvulla suuren muuttoaalton mukana tulleita. Nyt mukana on toisen polven maahanmuuttajia ja pari, kolme vuotta paikkakunnalla viipymiä.

Fleivik kertoi, että tässä tilanteessa on vaikea rakentaa pitkäjänteistä kuorotyötä. Projekti kuorot kuitenkin toimivat, ja ”laulutaidottomia” kutsutaan mukaan kokemaan laulamisen iloa. ”Osaamme laulaa 1.10. iltapäivällä!” luki tuoreimmassa kuukausitiedotteessa. Lasten musiikkitoimintaa pidetään myös niin merkittävänä, että tehtävään on palkattu oma muusikkonsa.

Joikaamista ja nuorten kuorojen vahvuutta

Kirkkomusiikin voimaa saatiin kokea muun muassa Ruotsin, Norjan ja Tanskan konserteissa, joissa nuoret kuorolaulajat hurmasivat esityksillään.

Kuuntelin norjalaisten konsertin, joka tarjosi yllätyksen toisensa jälkeen. Saamelainen joikaajamuusikko **Frode Fjellheim** oli aivan pitelemätön ääni-improvisoiija ja loveenlankeaja syntetisaattorinsa kanssa. Frode joikasi Jumalastakin, ja teki sen hyvin persoonallisesti:

**OTSIKKO "TULE
TEKEMÄÄN
MUSIKAALIA
RIPPIKOULUUN!"
HERÄTTI
UTELIAISUUTENI**

kaikkensa antaen mutta samalla jotenkin leikkisästi. – Frode piti myös seminaarin, jonka otsikkona oli Lähtökohtana joikaaminen. Trondheimiläinen tyttökuoro *Nidarosdomens jentekor* näytti, että viikinkien jälkeläisten sisäisestä maailmasta heijastuu varmuutta ja herkkyyttä esiintymiseen. Tyttöjen korkeiden äänien harvinaista kirkkautta saattoi vain ihmetellä. Rohkaisevaa ja esimerkillistä.

Suomalaista kuorolaulua ja tohtorikoulutusta

Suomen konsertissa oltiin perinteisillä linjoilla: *kamarikuoro Gloria* lauloi **Timo Nuoranteen** johdolla viime vuosisadan suomalaisten säveltäjien kuoroteoksia. Tuoreimmat sävellykset olivat **Harri Kerkon** ky-

nästä, ja Kerkon teos *Han hjälpte dem ur deras trångmål* kuorolle ja uruille kuultiin päätösmessussa. Urkurina oli **Olli Pyylampi**.

Suomalaisten tuomisina Göteborgiin oli Gloria-kuoron ohella Sibelius-Akatemian kirkkomusiikin taiteellisen tohtorikoulutuksen esittely, jossa **Sirkku Rintamäki**, **Hanna Remes** ja **Martti Laitinen** kertoivat monivaiheisesta opintopolustaan. Lukuisista kysymyksistä päätellen tohtorikoulutus kiinnosti osanottajia.

Musikaalirippikoulua ja teemamessuja filmi- ja populaarimusiikein

Otsikko ”Tule tekemään musikaalia rippikouluun!” herätti uteliaisuuteni. Päätin ottaa asiasta selvää, koska tiesin, että rippikoulun suosio on Ruotsissa alhaalla: alle puolet ikäluokasta tulee mukaan. Ei sitten ihme, että yritetään löytää uusia houkuttimia - vaikkapa musikaalin tekemistä.

Torslandassa (tunnetaan Volvo-paikkakuntana) on pidetty jo vuodesta 1995 musikaalirippikouluja. Idea lienee napattu koulumailmasta, sillä Suomessakin on kouluissa tehty monet musikaalit.

Torslandan musikaalien lauluteksteissä on kristillinen sanoma, ja musikaalin laulu voi olla kirkon ulkopuolella eläneen nuoren ensimmäinen rukous. Musiikissa on vaihteita kevyen musiikin puolelta, ja viimeistellyt tanssikohtaukset kuuluvat kokonaisuuteen.

Tilastojen mukaan Ruotsissa harrastetaan musiikkia ehkä enemmän kuin missään muualla. Lähes aina löytyy soittajia musikaaliorkesteriin, ja jotkut nuoret huomaavat yllättäen kehittyneensä soololaulajaksi rippikouluvuoden aikana.

Musikaaliprojektiin liittyy kristillinen opetus, ja itse konfirmaatio on perinteinen: ensin konfirmaatio kirkossa ja vasta sitten seuraa musikaalin ensi-ilta teatterimaisemassa tilassa. Seurakunnalle musikaalin tekeminen tulee kalliiksi, mutta plussana voi pitää sitä, että jokaiselle löytyy tehtäviä ja nuori tuntee olevansa mukana ”jossain korkeammassa”.

Jos seurakunta avasi jo vuonna 1995 oven musikaalille, ovi on ollut pitkään auki myös filmi- ja populaarimusiikille: soivathan nuo sävelmät jo kirkollisissa toimituksissa, ja niitä on julkaistu hartaissa nuottikokoelmissa Ruotsissa. – Eivätkä pop- ja tango- jne. messut Suomesakaan tuntemattomia ole. – Tästäkin aiheesta oli oma seminaarinsa symposiumissa. – Ollaankohan tässä Lutherin viitoittamalla tiellä, kun liitetään yhteen ihmisten mielessä soivat melodiat ja kristillinen traditio.

Muistaako kirkko mistä on tullut?

Mistä olemme tulleet ja minne olemme menossa? Muistaako kirkko (enää) traditionsa? Näitä kysymyksiä ruotsalainen kirkkomuusikkokirjailija **Henrik Tobin** pohdii kirjassaan *Ett gemensamt kosmos*. Tobin etsii inhimillistä identiteettiä, joka on pysynyt samana halki aikojen. ”Kehittynyt” ihminen elää nyt modernissa yhteiskunnassa mutta näyttää tänä päivänä muistavan huonosti, mistä on tullut.

Tobin kutsuu meitä ajatusleikkiin, jossa kaksituhatta vuotta vanha kirkko rinnastetaan pari-kymppiseen nuoreen – eli kirkon sata vuotta vastaa nuoren yhtä vuotta. Jos kirkko katsoo menneisyyteen vain Lutheriin saakka,

” KIRKKOMUSIIKISSAKIN VOIDAAN AJATELLA SOIVAN KAKSI ÄÄNTÄ: MENNEISYYDEN ÄÄNI JA TULEVAISUUDEN ÄÄNI.

nuoren kohdalla se merkitsisi, että ajanjakso ennen viidettätoista ikävuotta unohdettaisiin, jolloin nuoren identiteetin rakennusaineista puuttuisi kaksi kolmannelta.

Kirkkomusiikissakin voidaan ajatella soivan kaksi ääntä: menneisyyden ääni ja tulevaisuuden ääni. Jokaisella kirkkomuusikolla on ”psykologinen nuottikirjasto”, jossa on kukkuramitoin menneisyyden ääniä mutta myös luovuutta ja aavistus tulevaisuuden äänistä. Tehtävänä on löytää balanssi näiden vä-

lillä ja parhaassa tapauksessa luoda musiikin avulla näkyjä tulevaisuudesta. Musiikilla on ihmeellinen kyky palauttaa mieliin uskomme kannalta tärkeät tapahtumat ja pitää näin hengellistä muistiamme yllä toistaen entistä ja luoden uutta.

Seuraava kokous Helsingissä vuonna 2020 on suomalaisten vastuulla. Toki muutkin pohjoismaat ovat mukana suunnittelutyöryhmässä, jonka presidenttinä on nyt Espoon ruotsinkielisen seurakunnan kanttori **Pia Bengts. X**

Kokoukseen osallistui pappeja Suomen evankelis-luterilaisen ja anglikaanisen kirkon lisäksi Englannin kirkosta, Islannin kansalliskirkosta, Latvian evankelis-luterilaisesta kirkosta sekä Skotlannin episkopaalisesta kirkosta. Kuvassa kokouksen osallistujia Porvoon tuomiokirkossa pidetyn päätösmessun jälkeen.

PORVOON KIRKKOYHTEISÖN PAPPEINKOKOUS **KOKOONTUI ALKULÄHTEILLÄ**

Porvoon kirkkoyhteisön pappeinkokous (Porvoo Communion Pastoral Conference) kokoontui Porvoon julistuksen 20-vuotisjuhlan kunniaksi 1.–5.9.2016 Porvoossa. Julistus sinetöitiin ja yhteisestä ehtoollista vietettiin 20 vuotta sitten Porvoon tuomiokirkossa. Aiemmalta nimeltään Anglo-skandinaavinen pappeinkokous järjestettiin nyt 21. kerran. Teemana oli **Extending Hospitality beyond Our Comfort Zone**.

JUSSI JUNNI
AKIn toiminnanjohtaja

Vieraanvaraisuutta elettiin konkreettisesti todeksi yhteisillä aterioilla, jotka lujittivat yhteyttä eri tavoin ajattelevien välillä.

Päivät alkoivat ja päättyivät yhteiseen rukoukseen ja pyhää ehtoollista vietettiin Porvoon sopimuksen hengessä.

Porvoon piispa **Björn Vikström** esitteli kokouksen osallistujille Porvoon hiippakuntaa sekä Suomen evankelis-luterilaisen kirkon ruotsinkielistä työtä.

”AVUSTUSVUOROSSA”

– TURVAPAIKANHAKIJAT JA OSALLISUUS

MARJUT MULARI
PASTORI, HELSINKI

Rintapieliin kiinnitetyt muovikyltit hohtivat kilpaa kasvojen kanssa, kun tiskivuoret hupenivat, pöydät siistiytyivät ja jättesäkit kulkeutuivat roskakatokseen. Myöhään eräänä torstai-iltana syksyllä 2015 Lauttasaaren kirkon pihaan oli saapunut bussilasteittain turvapaikanhakijoita. He olivat majoittuneet, saaneet syödäkseen ja levänneet hyvin viikonlopun yli. Jo maanantaina, vain neljä päivää saapumisen jälkeen, he käärivät hihansa ja halusivat kantaa kortensa kekoon. Majoitetut organisoituivat tiimeiksi, jotka vuorottelivat avustustehtävissä ruokahuollossa ja siivouksessa. Ja jokainen halusi kiinnittää rintapieleensä kyltin, tietenkin.

Lauttasaaren seurakunta hätämajoitti tiloissaan noin 130 turvapaikanhakijaa kolmen viikon ajan. Kun majoitusvalmistelut päivän-parin varoitusaajalla aloitettiin, sukeutui kirkkoherranvirastosta kylttitehdas. Tulostin tahkosi opastekylttejä oviin sekä nimikylttejä kymmenille työntekijöille ja noin sadalle vapaaehtoiselle. ”Pastori”, ”Diakoni”, ”Tulkki”, ”Vapaaehtoinen” – englanniksi, arabiaksi, kurdiksi, farsiksi. Kyltit rintapielissään työntekijät ja vapaaehtoiset petasivat patjapaikkoja, lajittelivat lahjoitusvaatteita, jakelivat ruokaa,

tulkkasivat keskusteluja ja opettivat suomea. Neljän päivän kuluttua viraston kylttitehdas sai tärkeän lisätilauksen ja askarteli kylttejä käytettäväksi majoitetuille, jotka ovat ”Avustusvuorossa”.

Osallisuus on peruoikeus

Osallisuus on jokaisen ihmisen perusoikeus, jonka ulottuvuuksia ovat toimeentulo ja hyvinvointi, toiminnallisuus sekä yhteisöihin kuuluminen. Ihmiseltä, joka pakon edessä on joutunut jättämään kotinsa ja perheensä, kaikki tämä on riistetty. Musertavassa irrallisuudessa elävälle ja turvaa hakevalle seura-

kunta voi antaa arvokasta tukea ennen kaikkea tarjoamalla mahdollisuuden osallisuuteen. Lauttasaaren hätämajoituksessa reseptimme oli yksinkertainen: tarjosimme katon päälle, ruokaa ja huolenpitoa, hyödyllistä tekemistä sekä puitteet turvapaikanhakijoiden ja alueen asukkaiden kohtaamiselle.

Kirkolla majoittuneesta, työskennelleestä ja aikaa viettäneestä väestä hitsautuikin nopeasti tiivis yhteisö. Kirkkokahvila toimi kohtaamispaikkana, jossa kolmen viikon ajan solmittiin uusia ystävyyksiä ja tuttavuuksia vahvasti sokeroitujen teekupposen äärellä.

Läheisellä urheilukentällä pelat-

tiin jalkapalloa harva se päivä. Kansainvälisessä ruokaillassa lautasilla olivat muikut, pizza ja irakilaisittain maustettu liha sulassa sovussa. Ja kun kalakeitto ei maistunut, lähdettiin porukalla Lauttasaaren sillan kupeeseen kalaan.

Pienelläkin asialla voi olla suuri merkitys

Hätämaajoituksesta on nyt aikaa jo yli vuosi, ja nimikylteistä alkusysäyksen saanut osallisuus on saavuttanut melkoiset mittasuhteet.

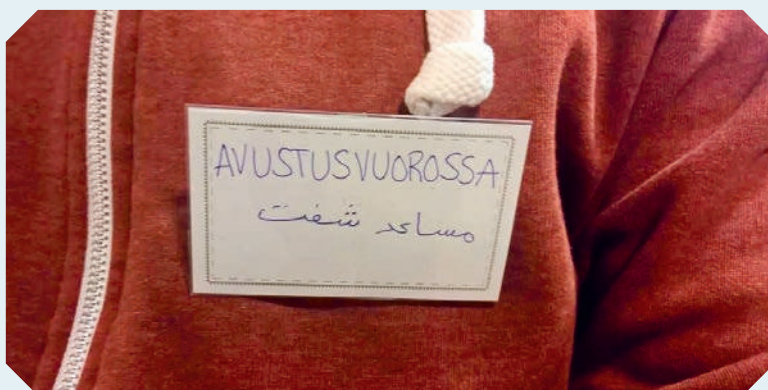
Lauttasaaren majoittuneet ja heidän kanssaan ystäväystyneet ovat perustaneet yhdistyksiä, yrityksiä, jalkapallojoukkueita ja pop up -ravintoloita, he ovat kirjoittaneet kolumneja ja antaneet haastatteluita, he ovat rakentaneet Suomeen perheitä ja ystävien verkostoja. Kirkolla on kokoonnuttu illanviettoihin, joulujuhliin, kevätjuhliin sekä ensimmäinen vuosi Suomessa -juhliin. Facebook-ryhmässä jaetaan aktiivisesti kuulumisia. Monen kohdalla osallisuuden ulottuvuudet ovat alkaneet hiljalleen jälleenra-

kentua uudessa kotimaassa.

Uskon, että eräs ensimmäisistä siemenistä hätämaajoituksen aikana syntyneelle ja sittemmin valtavasti hedelmää kantaneelle osallisuuden kokemukselle kylvettiin juuri ripustamalla nimikyltit rintapieliin. Kyltit oli toki tarkoitettu informoimaan muita, mutta samalla ne varmasti antoivat ihmisille itselleen viestin: minä olen tärkeä, minusta on toisille apua, minulla on paikkani ja tehtäväni tässä yhteisössä.

Lauttasaaren hätämaajoitus kesti vain kolme viikkoa, mutta uskal-
lan arvella, että sen aikana koettu osallisuus on myöhemmin auttanut monia turvapaikanhakijoita kiinnittymään tähän yhteiskuntaan. Pienelläkin asialla – vaikkapa palasella muovia ja paperia – voi olla arvaamattoman suuri merkitys. ✕

Kirjoittaja työskenteli hätämaajoituksen aikaan Lauttasaaren seurakunnassa vapaaehtoiskoordinaattorina.

Nimikyltit oli tarkoitettu informoimaan muita, mutta samalla ne antoivat ihmisille itselleen viestin: minä olen tärkeä, minusta on toisille apua, minulla on paikkani ja tehtäväni tässä yhteisössä.

Virsimeditaatio lisävihkon virteen "Oi saavu jo, Immanuel" (933)

Virsikirjan lisävihkon virsi 933, "Oi saavu jo, Immanuel", tunnetaan kristikunnassa laajalti, erityisesti englantia puhuvissa maissa. Meillä on toisin: Virren pohjana olevasta suorasanaisestä alkumuodosta on kyllä kaksikin mukaelmaa, mutta molemmat ovat 2000-luvulta. Tosin monille kuoroille "Veni, veni Emmanuel" on tullut tutuksi eri sovittajien kuoroteoksena.

OSMO VATANEN

Eläkkeellä oleva Kirkon koulutuskeskuksen kirkkomusiikin ja jumalanpalveluselämän kouluttaja

Vuonna 2000 kirkolliskokous päätti ottaa jumalanpalveluslaulun, jonka alkusanat ovat samat kuin lisävihkon virren, Jumalanpalvelusten kirjaan. Laulun otsikkona on "Virsi adventti-ajan rukoushetkiin" ja siihen viitataan Adventtivesperin kaavassa yhtenä raamatunluvun vastauslaulun vaihtoehtona. Jumalanpalvelusten kirjasta laulu pääsi virsikirjan jumalanpalvelusliitteeseen numerolla 756.

Alkusanoista, yhteisistä juurista, samasta runomitasta ja suomentajasta huolimatta virret 756 ja 933 poikkeavat toisistaan melkoisesti, myös sisällöltään. Toisessa on seitsemän ja toisessa viisi säkeistöä, toinen lauletaan tutulla (131) virsisävelmällä, toisen sävelmä on meillä uusi. Erot johtuvat siitä, että runoilija **Niilo Rauhala** kirjoitti lisävihkon virren alkujaan Ruotsin

*Virsi perustuu
varhais-
keskiaikaisiin
antifoneihin*

kirkon suomenkieliseen virsikirjaan (nro 423).

Anders Frostensonin ruotsinkielisen käännöksen pohjalta. Jumalanpalvelusliitteen virren Rauhala taas käänsi suoraan "alkutekstistä", latinankielisistä Oi-antifoneista.

Molemmat virret perustuvat siis varhaiskeskiaikaisiin antifoneihin,

joita laulettiin joulun kynnyksellä (17.–23.12.) iltarukouksessa eli vesperissä Marian kiitoslaulun (Magnificat) kehyslauluina. Jouluaattoon edeltävät seitsemän päivää saivat

kukin oman antifoninsa, siksi virren 756 säkeistöluku on seitsemän. Virressä 933 säkeistöjä on viisi, koska Frostenson käytti lähteenään **J. M. Nealen** englanninkielistä 5-säkeistöistä käännöstä.

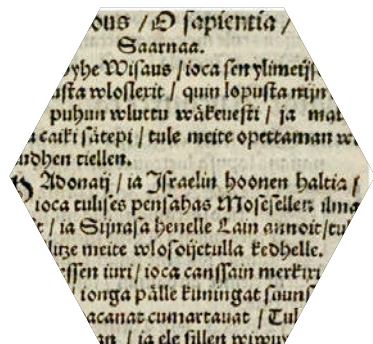
Latinankielisten antifonien jokainen säkeistö alkaa palvovalla O-huudahduksella:

1. O Sapientia (Oi Viisaus)
 2. O Adonai (Oi Adonai, Herra)
 3. O radix Jesse (Oi Iisain juurivesa)
 4. O clavis David (Oi Daavidin avain)
 5. O Oriens (Oi Aamunkoitto)
 6. O Rex gentium (Oi kansojen Kuningas)
 7. O Emmanuel (Oi Immanuel)
- Nimien (Sapientia jne.) alkukirjai-

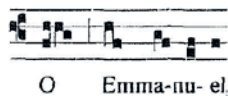

miin kätkeytyy sanaleikki (akrostikon): sarcore, joka lopusta alkuun luettuna on ero cras, suomeksi: olen huomenna. "Olen" on futuuri ja viittaa siten Kristuksen tulemiseen jouluna.

Nyky-suomessa "o" ilmaistaa "oi"-sanalla, mutta kun **Mikael Agricola** käänsi antifonit Rukouskirjaansa (1544), säkeistöt alkavat latinankielisen originaalin mukaisesti:

Gregoriaanisessa sävelmäasussa O-huudahduksen palvova ja ihasteleva

Latinankielisten antifonien jokainen säkeistö alkaa palvovalla O-huudahduksella

sävy ilmaistaan neljän sävelen niekulla, melismalla:
Miksi tällainen alku? Siksi, että O-interjektiota seuraa jokin vanhatestamentillisistä Messiaan nimistä. Säkeistöissä muistetaan vanhan liiton käyttämiä nimityksiä tulevasta Messiaasta. Nimellä on oma merkityksensä, ja sen täyttymistä odotetaan ja kaivataan joulun Lapsessa. Virren 756 kaikki säkeistöt alkavat Oi-sanalla, virressä 933 "oi" esiintyy vapaasta käännöksestä johtuen vain alkusäkeistöissä.

Molempien virsien säkeistöt päättyvät kertosäkeeseen, joka houkuttelee vaihteleviin esitystapoihin (esim. solisti/lauluryhmä – seurakunta). Kertosäe kuului alkujaan näin: "Iloitse, iloitse! Immanuel syntyy sinulle, Israel." Kehotus iloon leimaa myös 4. adventtisunnuntain raamatuntekstejä: "Iloitse, tytär Siion" ja "Iloitkaa aina Herrassa".

Virren 933 sävelmä on englantilaisen **Thomas Hellmoren** muokaus (1854) myöhäiskeskiaikaisesta

Meditaatio

Virrensäkeistöt voidaan laulaa virren 933 sävelmällä, vaikka ne olisivatkin virrestä 756. Sulkeisiin merkitty raamatun teksti voidaan lukea ennen meditaatiojaksoa. Jos kuoro on käytettävissä, se voi laulaa säkeistön tai useampia. Esimerkiksi **Juhani Haapasalo** ja **Tuomo Nikkola** ovat tehneet sovituksia, jotka on julkaistu käsikirjakomitean toimittamassa virkemateriaalissa.

Immanuel (Jes. 7:10–14)

Ensimmäinen nimi – Immanuel – on täynnä evankeliumia. Nimi on hepreaa ja tarkoittaa: Kanssamme on Jumala. Kuinka usein koemme, että Jumala on kaukana! Nimi "Immanuel" vakuuttaa, että Jumala ei jättyä etäiseksi, vaan tulee joulun lapsessa luoksemme, kuninkaaksemme ja auttajaksemme. Adventin aikana me odotamme häntä, joka on kanssamme "kaikki päivät maailman loppuun asti". Meillä on syytä iloon ja kiitokseen.

– lauletaan joko virsi 933:1 tai 756:1

Viisaus (Jes. 11:1–5 tai Viis. 7:29–8:1)

"Mikä on tämä viisaus, joka hänelle on annettu?" Näin kyselivät monet kuunnelllessaan Jeesusta. Kristuksen viisaus yksin on "pyhää viisautta" (O pyhe Wisaus), niin kuin Agricola tulkitsee. Kun maailma ei oppinut omassa viisaudessaan tuntemaan Jumalaa, Jumala lähetti Kristuksen. "Ristiinnaulittu Kristus on Jumalan voima ja Jumalan viisaus." Adventin aikana me odotamme häntä, jonka Jumala on antanut meille viisaudeksi. Meillä on syytä iloon ja kiitokseen.

– lauletaan virsi 756:2

Adonai, Herra (Jer. 23:5–6)

Jumala antoi kerran Mooseksen kautta lain, jotta ihminen oppisi Jumalan tahdon mukaiseen elämään. Ihmisestä ei kuitenkaan ollut lain täyttäjäksi – päinvastoin: hän murehdutti Jumalan pahoilla teoillaan. Yksin Kristus oli kuuliainen kuolemaan asti. Hän täytti lain puolestamme ja vapautti meidät lain kahleista. Lain välitti Mooses, mutta adventin aikana me odotamme häntä, joka toi armon ja totuuden, meillekin. Meillä on syytä iloon ja kiitokseen.

– lauletaan joko virsi 933:2 tai 756:3

Iisain juurivesa (Jes. 11:10)

"Iisain kannosta nousee verso, vesa puhkeaa sen juuresta." Tämän profeetta Jesajan ennustuksen täyttymistä Jumalan kansa odotti. Se pani toivonsa siihen, että kerran tulee Iisain juuriverso, joka ottaa

pois raskaat kuormat syvyydessä vaeltavien hartioilta. Adventin aikana me odotamme häntä, johon kansat panevat toivonsa. Meillä on syytä iloon ja kiitokseen.

– lauletaan virsi 756:4

Daavidin avain

(Jes. 42:5–7 tai Ilm. 3:7)

"Hänen olalleen minä ripustan Daavidin huoneen avaimen (Jes. 22:22)." Profeetta Jesaja näkee uskon silmin Kristuksen, joka vapauttaa kuoleman vangit ja avaa heille taivaan salin ovet. Adventin aikana me odotamme häntä, joka vapauttaa pimeydessä ja kuoleman varjon maassa elävät. Meillä on syytä iloon ja kiitokseen.

– lauletaan joko virsi 933:3–4 tai 756:5

Aamunkoitto

(Jes. 60:1–3 tai Mal. 3:20)

"Teille on nouseva pelastuksen aurinko, ja te parannutte sen siipien alla." Profeetta Malakia antoi kaivatulle Messiaalle nimen "pelastuksen aurinko". Kristus on pelastuksen aurinko, joka karkottaa yön pimeyden – myös synnin synkän yön. Adventin aikana me odotamme häntä, joka säteilee Jumalan parantavaa valoa. Meillä on syytä iloon ja kiitokseen.

– lauletaan joko virsi 933:5 tai 756:6

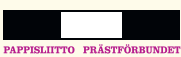
Kansojen Kuningas (Jes. 2:4–5)

"Sinä Betlehem, sinä Efrata, sinun keskuudestasi nousee Israelille hallitsija. Herra, hänen Jumalansa, antaa hänelle vallan ja kunnian. He saavat elää rauhassa, sillä hänen valtansa ulottuu maan ääriin saakka." (Miika 5:1, 3) Profeetta Miika näkee Kristuksen kansojen hallitsijana, kuninkaana, joka tuo rauhan. Adventin aikana me odotamme sen hetken koittoa, jolloin kaikki kielet yhtyvät taivaan enkelien kanssa iloon ja kiitokseen siitä, että Rauhan Ruhtinas on tullut.

– lauletaan virsi 756:7

SUOMEN KIRKON PAPPISLIITTO
Finlands kyrkas prästförbund R.y.
www.pappisliitto.fi, pappisliitto@akiliitot.fi
Perustettu 14.1.1918

**Puheenjohtaja, AKI
Puheenjohtaja, Pappisliitto**
Eija Nivala
Alavieskan seurakunnan
kirkkoherra, TM
Puh. (08) 4309 602 | GSM 050 5762 110
eija.nivala@devl.fi

SUOMEN KANTTORI-URKURIILITTO
Finlands Kantor-organistförbund r.y.
www.skul.fi, kanttori-urkuriliitto@akiliitot.fi
Perustettu 15.6.1907

**Varapuheenjohtaja, AKI
Puheenjohtaja, Kanttori-urkuriliitto**
Marjukka Andersson
Lautasaaren seurakunnan
A-kanttori, MuM
Puh. 040 513 6235,
marjukka.andersson@devl.fi

TOIMINNANJOHTAJA

Jussi Junni, pastori,
TM, PsK
Puh. (09) 4270 1507
GSM. 044 744 7041
jussi.junni@akiliitot.fi
Yleishallinto,
neuvottelutoiminta,
edunvalvonta,
palvelussuhdeneuvonta

ASIAINTUNTIJAT

Vesa Engström
Puh. (09) 4270 1501
GSM 050 597 5231
vesa.engstrom@akiliitot.fi

AKIn opiskelijatyö,
neuvonta opiskelijoiden
harjoittelu-, mentorointi- ja
työllistymiskysymyksissä

JÄSENPAVELUSIITEERIT

Tuija Kukkonen,
yo-merkonomi
Puh. (09) 4270 1503
tuija.kukkonen@
akiliitot.fi

Jäsenyysasiat,
alaosastot,
luottamusmieskurssit

APULAISTOIMINNANJOHTAJA

Merja Laaksamo,
pastori, TM
Puh. (09) 4270 1506
GSM 050 542 3664
merja.laaksamo@
akiliitot.fi

Cruxin päätoimittaja,
AKIn viestintä,
Pappisliiton hallinto,
opintomatkat, pappien
ammattilliset asiat,
palvelussuhdeneuvonta

Annukka Ruusula,
kanttori, MuM
Puh. (09) 4270 1505
GSM 044 744 7040
annukka.ruusula@akiliitot.fi

AKIn alaostastointiminta,
Kanttori-urkuriliiton
hallinto, kanttorien
ammattilliset asiat,
palvelussuhdeneuvonta

Heli Meinola
Puh. (09) 4270 1515
heli.meinola@akiliitot.fi

Cruxin toimitussihteeri,
jäsenyysasiat,
opintomatkat

LAKIMIES

Maarit Laurikainen,
OTM, KTM
Puh. (09) 4270 1502
GSM 050 518 4038
maarit.laurikainen@
akiliitot.fi

Palvelussuhdeneuvonta,
luottamusmiestoinnin
koordinointi,
koulutustehtävät

JOHDON ASSISTENTTI
Tuula Anttonen,
HSO-sihteeri
Puh. (09) 4270 1513
tuula.anttonen@akiliitot.fi

AKI-hallinnon ja johdon
assistentti, Pappisliiton
hallintoelinten
pöytäkirjanpitäjä, matka-
ja kokousjärjestelyt,
Internet-kotisivut

PROJEKTISIITEERI
Laura Leipakka, TM
Puh. 09 4270 1517
GSM 044 784 7327
laura.leipakka@akiliitot.fi

Pappisliiton ja Kanttori-
urkuriliiton projektit

*Eruxin toimitus
toivottaa
kaikille lukijoille
rauhallista joulu*